

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Katedra psychologie a speciální pedagogiky

Bakalářská práce

Motivace studujících k dobrovolnictví

Vypracoval: Jan Samec

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Kohoutek, PhD.

České Budějovice 2015

ABSTRAKT

Dobrovolnictví je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Současná situace dobrovolnictví v České republice je stejně problematická jako v ostatních postkomunistických zemích, ve kterých bylo dobrovolnictví ve druhé polovině dvacátého století devalvováno. Po změně režimu nastal poměrně rychlý nárůst zájmu o dobrovolníky i o dobrovolnou činnost v různých oborech včetně sociálních. Dnes dobrovolníci svoji činnost vykonávají převážně v nestátních neziskových organizacích. Dobrovolníci z řad studujících středoškolské a vysokoškolské úrovně vzdělávání vykonávají v největší míře svou činnost v oblasti sociálních služeb. Dobrovolnická činnost je vykonávána z různých motivů a to i problematických.

Téma bakalářské práce je zaměřeno na zjištění motivů vedoucích k vykonávání dobrovolnické činnosti studentů na středních a vysokých školách. Co studenty ovlivnilo, aby se stali dobrovolníky a jak k jejich činnosti přistupuje okolí z řad rodiny a přátel.

Teoretická část definuje základní pojmy dobrovolnictví, kdo je dobrovolník, typy a charakteristiky dobrovolnictví a její charakteristické rysy. Nastiňuje historický vývoj dobrovolnictví v České republice od středověku až po novodobou historii. V další kapitole teoretické části je vymezen legislativní rámec v oblasti dobrovolnictví. V teoretické části je dobrovolnictví rozděleno dle časového vyměření a formy dobrovolnictví v podobě dárcovství, dobrovolné občanské činnosti, dobrovolnictví vzájemně a veřejně prospěšné a dobrovolnické služby. Závěr teoretické části je věnován motivaci studujících dobrovolníků. V této kapitole je popsána motivace obecně, motivy dobrovolnické činnosti z řad studujících.

Pomocí polo strukturovaných rozhovorů s dlouhodobě i krátkodobě působícími dobrovolníky, byly získány poznatky v oblasti motivací dobrovolníků. Technika polo strukturovaného rozhovoru umožnila osobní přístup a pomohla upřesnit případné nejasnosti, které se během rozhovoru vyskytly. Jednotlivé odpovědi byly se souhlasem respondentů zapisovány. Základní soubor tvořili studenti – dobrovolníci ze středních

a vysokých škol. Zkoumaným souborem byly dvě dobrovolnice ze středních škol a dvě dobrovolnice z vysokých škol. Přislíbení anonymity výpovědí respondentů zaručovala otevřenost výpovědí.

Jádrem rozhovoru byly otázky po motivačních faktorech (kdo ovlivnil anebo co vedlo respondenta k vykonávání dobrovolnické činnosti) včetně potenciálně problematických motivů vlastních i u ostatních dobrovolníků. Byl to například pocit osamění kombinovaný s dalším negativním motivem, pocitem nedůležitosti v očích svého blízkého okolí, který si dobrovolník „kompenzoval“ panovačným přístupem ke svým svěřencům a touhou je ovládat. Obecně po přístupu respondentů k dobrovolnictví, kterým byla jednoznačně snaha pomoci druhým, ale také zlepšení kvality svého života, otázky po reakcích okolí na dobrovolnickou činnost respondentů. Další otázky se zaměřovaly na zjištění základních informací o respondentovi, včetně uvedení organizace, ve které dobrovolnickou činnost vykonává.

Výsledky tematické analýzy rozhovorů jsou prezentovány ve zvláštní kapitole a podrobněji diskutovány vzhledem k teoretickým východiskům i výsledkům výzkumů obdobného zaměření. Téma dobrovolnictví patří k často reflektovaným fenoménům. Specifikem prezentované práce v rámci souboru obdobně zaměřených studií je důraz na problematické momenty i potenciálně problematické motivy zdánlivě jednoznačně prospěšné činnosti, jakou dobrovolnická činnost studujících představuje.

Klíčová slova: dobrovolník, motivace, student, altruismus, dobrovolnický program

Abstract

Volunteering is freely chosen activity that is done for benefit of others. Volunteers have no claim for any monetary or material reward for this activity. Actual state of volunteering in the Czech Republic is quite problematic same as in the other post-soviet countries due to the fact that volunteering was strongly devaluated in second half of the twentieth century in these countries. After a change of political regime in the Czech Republic there was quite fast increase in interest about volunteers and volunteering activities in all spheres including social services. In these days volunteers are mainly engaged in non-governmental non-profit organizations. Volunteers from ranks of high school and higher education students are mostly performing their activities in the field of social services. Participating in volunteering is motivated by all sorts of motives including the problematic ones.

Subject of this bachelor thesis is finding out the motivations of high school and higher education students to participate in volunteering. What influenced students to become volunteers and how are their volunteering activities viewed by family members and friends.

Theoretical part of thesis defines basic notions of volunteering – who is volunteer, types of volunteering and the characteristic features of volunteering. Foreshadowing historical development of volunteering in Bohemia since medieval times up to modern history. In next chapter of theoretical part is defined legislative framework of volunteering. In theoretical part the volunteering is divided by spent time for and forms of volunteering – donorship, voluntary civil service, mutually and publicly beneficial volunteering and volunteering services. Conclusion of theoretical part is devoted to motivation of student volunteers. In this last chapter motivation of student volunteers is described in general.

Findings about motivation of student volunteers were acquired by use of semi-structured interviews with both long-acting and short-acting volunteers. The technique

of semi-structured interview allowed personal approach to interviewed volunteers and helped to clarify potential uncertainties that occurred during interviews. With approval of respondents all their answers were recorded. Basic set consisted of students – high school and higher education studying volunteers – two female high school students and two male higher education students. Openness of answers was achieved by promise of anonymity to the respondents.

The core of interview consisted of questions about motivation factors(who or what motivated respondent to do volunteering) including potentially problematic motives of respondent or other volunteers. These problematic motives were for example feeling of loneliness together with

feeling of insignificance. These negative feelings sometimes led the volunteer to compensate them by imperious behavior towards their clients. The urge to dominate the clients was also present in some cases. Mainly the motives were clearly positive – will to help others, altruism but also will to improve quality of life of volunteers. Questions about motives were followed by questions about reactions of surroundings about volunteering activities of respondent. Another questions were aimed at getting basic information about respondent including information about organization for which is respondent volunteering.

The results of thematic analysis of interviews are presented in separate chapter and discussed in greater detail in relation with theoretical start-points and results of similarly focused researches. The topic of volunteering is frequently reflected phenomenon. Specificity of presented thesis within the file of similarly focused studies is emphasis on problematic moments and potentially problematic motives of seemingly unequivocally beneficial activity which volunteering is.

Keywords: volunteer, motivation, student, altruism, voluntary programme

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 odst. b) zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Jan Samec

Poděkování

Děkuji za odborné vedení a vstřícný přístup po celou dobu konzultací této práce Mgr. Tomášovi Kohoutkovi, PhD. Dále bych chtěl poděkovat osloveným dobrovolnicím, které mi ochotně poskytly informace a podklady pro praktickou část této práce. Také bych chtěl poděkovat své rodině za podporu během studia.

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1.1 Terminologie dobrovolnictví	12
1.1.1 Kdo je to dobrovolník.....	12
1.1.2. Typy a charakteristiky dobrovolnictví.....	13
1.1.3 Charakteristické oblasti dobrovolnictví.....	15
1.1.4. Historie dobrovolnictví.....	17
1.2. Legislativa dobrovolnictví	18
1.2.1 Zákon o rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí.....	19
1.2.2 Všeobecná deklarace o dobrovolnictví	20
1.3 Dělení dobrovolnictví dle časového vyměření	20
1.4 Dělení dobrovolnictví – formy	20
1.5 Motivace	22
1.5.1 Motivy dobrovolné činnosti.....	23
1.5.2 Nevhodné a nebezpečné motivy pro dobrovolnou práci	24
1.5.3 Studenti jako dobrovolníci.....	25
2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A METODIKA VÝZKUMU.....	31
2.1 Metodologie zpracování otázek kvalitativního výzkumu.....	31
2.1.1 Polo strukturovaný rozhovor	31
2.1.2 Respondenti	32
2.1.3 Charakteristika výzkumného vzorku	32
2.1.4 Metoda sběru dat.....	33

3	VÝSLEDKY	36
	3.1. Rozhovor č. 1 se studentkou Teologické fakulty, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, dobrovolnická činnost je vykonávána v Občanském sdružení Kontakt bez bariér, oblastní středisko České Budějovice	36
	3.2. Rozhovor č. 2 s dobrovolnicí, studentkou střední školy, dobrovolná činnost byla vykonávána v SaSM – DDM ČB a Českém Červeném Kříži České Budějovice.....	40
	3.3. Rozhovor č. 3 s dobrovolnicí, studentkou střední školy, dobrovolnická činnost je vykonávána v SaSM – DDM ČB	45
	3.4. Rozhovor č. 4 se studentkou Zdravotně sociální fakulty, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, dobrovolná činnost je vykonávána v o.p.s. Adra v programu 5P.....	49
5	ZÁVĚR	58
6	SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	60
7	PŘÍLOHY	65

ÚVOD

Dobrovolnictví provází člověka od nepaměti. Každý z nás je v životě někdy dobrovolníkem. Těžko se hledá hranice mezi pomocí příbuzným či sousedům nebo cizím kolemjdoucím a dobrovolnou pomocí pro školu, sportovní klub či spolek zahrádkářů. Pro všechny tyto formy vzájemné pomoci můžeme použít termín „občanská výpomoc“, či „zájmová činnost“. Tyto formy dobrovolné spolupráce se vyznačují znaky jako je spontánnost a nečekání odměny. Motivací je předpoklad: „Dneska já tobě, zítra ty mně“. Řada lidí se v situaci občanské výpomoci, či zájmové činnosti necítí být dobrovolníkem, ani nemá potřebu být tímto slovem označována.

Sociální a zdravotní oblast patří k nejvýznamnějším z hlediska využití dobrovolnictví. Zároveň je to oblast, kde dobrovolníci vstupují do specifických institucí s pevnými pravidly a zvyklostmi. Na rozdíl od jiných oblastí dobrovolnictví jsou sociální služby specifické svým rozsahem, klientelou i samotným cílem služby, kterým je ve většině případů překonání nějakého handicapu, integrace klienta do většinové společnosti, nebo alespoň zmírnění jeho vyloučení.

Dobrovolnická činnost většinou nepředpokládá zvláštní kvalifikaci nebo předchozí zkušenosti, důležitá je především motivace dobrovolníka. Dobrovolníci nepracují jen tak, pro nic za nic, ale mají k tomu své důvody, jsou motivováni. Motivaci můžeme také popsat jako proces zahájení a následné regulace činnosti, jejímž účelem je dosažení relevantního cíle - kýženého stavu, často doprovázeno pocitem spokojenosti – rovnováhy (21). Dobrovolníci z řad studujících středoškolské a vysokoškolské úrovně vzdělávání působí v největší míře v oblasti sociálních služeb. Dobrovolnická činnost je vykonávána z různých motivů a to i problematičtých.

Bakalářská práce je zaměřena na zjištění motivů z řad středoškolských a vysokoškolských studentů-dobrovolníků. Cílem praktické části je analýza motivačních faktorů, kdo studenta ovlivnil anebo co ho vedlo k vykonávání dobrovolnické činnosti. Součástí výzkumu je odlišení vnitřních motivů dobrovolníků a vnějších pobídek k této činnosti, včetně zabývání se motivů k působení v organizacích. Jedná se o kvalitativní

výzkum, při kterém byla formou dotazování shromažďována a analyzována data čtyř studentek, které se věnují dobrovolnické činnosti. Specifikem této práce je zjištění problematických motivů vlastních i u ostatních dobrovolníků.

Pro téma bakalářské práce jsem si zvolil oblast, která se týká zjišťování motivů studujících k dobrovolnické činnosti. Práce vychází z mého několikaletého působení v sociální oblasti jako dobrovolník.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Dobrovolnictví je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Tradice dobrovolné činnosti lze sledovat přinejmenším do středověku, současná situace dobrovolnictví v České republice je však stejně problematická jako v ostatních postkomunistických zemích, ve kterých bylo dobrovolnictví ve druhé polovině dvacátého století devalvováno. Po změně režimu nastal poměrně rychlý nárůst zájmu o dobrovolníky i o dobrovolnou činnost v různých oborech. Dnes dobrovolníci vykonávají svoji činnost převážně v nevládních neziskových organizacích. Dobrovolníci z řad studujících středoškolské a vysokoškolské úrovně vzdělávání vykonávají v největší míře svou činnost v oblasti sociálních služeb. Jedním z důvodů je i věková blízkost s uživateli sociálních služeb. Často jsou to zkušenosti v oblastech jinak nedostupných, později využitelné ve studiu nebo v zaměstnání. Dobrovolná činnost je přitažlivá také pro svou různorodost a operativnost (1).

Dobrovolnická činnost je vykonávána z různých motivů a to i problematických. Problematickým motivem může být například získaný pocit moci nad určitou skupinou. Protože jsem sám dobrovolníkem a mezi dobrovolníky se často pohybuji, rozhodl jsem se této problematice věnovat v rámci své bakalářské práce.

1.1 Terminologie dobrovolnictví

1.1.1 Kdo je to dobrovolník

Dobrovolník je člověk s dobrou vůlí. Ten, kdo dobro-volně dává druhému něco svého – čas, věci, úsilí, dovednosti, práci, peníze. Kolik jsme ochotni a kolik toho můžeme dát ve prospěch „potřebného“? Vážít „dobrou vůlí“, aby jí nebylo ani málo, ani moc není snadné (2). Dobrovolníkem se nemusí člověk stát pouze v případě, že je zapojen do nějakého formálně organizovaného programu. V životě každého z nás se někdy stalo, že plnil roli dobrovolníka. Mohlo se jednat

například o situaci, kdy jsme nabídli pomoc svému příteli, o kterém jsme věděli, že je v úzkých, nebo jsme spontánně pomohli osobě, kterou jsme vůbec neznali a již se s ní vícekrát nesešli. Mohli jsme být dobrovolně zapojeni v nějakém spolku, například v Sokole (3).

Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti. Dobrovolnictví není obět, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacím v mezilidských vztazích (4).

Dobrovolníci pomáhají seniorům, zdravotně postiženým osobám, osamělým a nemocným nebo sociálně znevýhodněným dětem. Docházejí za nimi do nemocnic, domovů pro seniory, dětských domovů, ústavů sociální péče, hospiců a věnují jim svůj čas. Smyslem práce dobrovolníků není nahradit zaměstnance zařízení, do kterého dobrovolníci docházejí, ale přinést dětem, dospělým i seniorům něco navíc. Tím, že s nimi dobrovolníci tráví volný čas, pomáhají jim radovat se ze života, a přispívají tak k lepšímu průběhu léčby a terapie (31).

1.1.2. Typy a charakteristiky dobrovolnictví

Rozlišujeme několik typů dobrovolnické pomoci. V literatuře zabývající se dobrovolnictvím lze najít dokonce tři typy pomoci, které bývají zařazovány pod pojem dobrovolnictví.

Jedná se o pomoc ve formě:

- a) neformální,
- b) formální,
- c) virtuální.

Všechny tři typy pomoci si zaslouží označení dobrovolnická činnost, protože ve všech třech případech se jedná o pomoc neplacenou, vykonávanou na základě svobodné vůle (bez donucení) a ve prospěch jiných.

a) Neformální dobrovolnictví

Tato dobrovolnická pomoc je dobrovolná, formálně neorganizovaná a neplacená činnost, kterou dobrovolník poskytuje druhému nebo druhým mimo okruh vlastní rodiny či domácnosti. Jde tedy o činnost, kterou iniciují jednotlivci, nestimuluje a nezprostředkovává ji žádná organizace. Je to spontánní aktivita, kterou nikdo neřídí, vzniká ad hoc jako reakce na konkrétní situaci či událost. Výhodou je, že s ní není spojená žádná byrokracie (5).

b) Formální dobrovolnictví

Formální dobrovolnictví, jak název napovídá, je zaštitěné nějakou organizací nebo institucí a jeho podobu většinou (není podmínka) upravuje i nějaký druh smlouvy. Je tedy mnohem jasněji vymezeno než dobrovolnictví neformální a většinou je také míněno, když se mluví o dobrovolnictví obecně. Příkladem můžou být dobrovolníci sdružení pod organizací Člověk v tísni, kteří uspořádali sbírku na pomoc hladovějícím v Africe (6).

Výhody pro dobrovolníky v akreditované organizaci

- Dobrovolník v akreditované organizaci má smluvně zaručené postavení, je pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku.
- Dobrovolníkovi v případě, že jeho činnost přesáhne více jak 20 hodin v kalendářním týdnu, může být státem hrazeno pojistné veřejného zdravotního pojištění po dobu výkonu služby, dále mu může organizace hradit důchodové pojištění stanovené z minimálního vyměřovacího základu.

- Dobrovolník má nárok na poskytnutí kvalitní přípravy k výkonu dobrovolnické činnosti, může absolvovat školení a být odborně veden koordinátorem dobrovolníků nebo jím pověřenou kontaktní osobou v místě výkonu dobrovolnické služby.
- Dobrovolník má nárok na poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pomůcek.
- Vysílající organizace může dobrovolníkovi hradit cestovní výdaje, ubytování, stravu.
- Součástí každého akreditovaného dobrovolnického programu by měla být i pravidelná supervize (32).

c) Virtuální komunitní dobrovolnictví

Virtuální dobrovolníci jsou lidé, kteří své dobrovolnické úkoly částečně nebo v plné míře plní přes internet. S nástupem nové informační společnosti s rozvinutými komunikačními technologiemi se tzv. komputerozí entuziáste, nadšenci elektronické komunikace často stávají také virtuálními (on-line, kyber, tele) dobrovolníky. Pracují na svých počítačích doma, v kancelářích, v internetových kavárnách, nebo kdekoli pomocí přenosných počítačů (PDF) či chytrých telefonů a dobrovolně poskytují svůj “kybersevis” (7).

1.1.3 Charakteristické oblasti dobrovolnictví

Dobrovolnictví ve zdravotnictví

Dobrovolnictví v sociálních službách

Dobrovolnictví v kultuře

Dobrovolnictví ve sportu

Dobrovolnictví s dětmi a mládeží

Dobrovolnictví v ekologii

Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce

Dobrovolnictví při mimořádných událostech

Dobrovolnictví firem

Komunitní dobrovolnictví

Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech (8)

Nejčastějšími oblastmi v dobrovolnictví jsou:

- Sociální oblast, zdravotní péče a vzdělávání
  - pomoc zdravotně postiženým
  - programy zaměřené na děti z dětských domovů a dalších zařízení
  - doučování hůře vzdělavatelných dětí
  - pomoc seniorům

- Ekologie, ochrana přírody
  - přispívají k péči o přírodní dědictví a ochraně životního prostředí,
  - pečují o významné přírodní lokality
  - sází stromy, budují naučné stezky
  - ekologická výchova dětí a mládeže

- Organizace humanitární a na ochranu lidských práv
  - adoptování dětí v Africe
  - zprostředkovávání pomoci v případech přírodních katastrof
  - uplatnění dobrovolníků v oblasti rozvojové spolupráce, výchovy a osvěty

- Kulturní oblast
  - dobrovolníci organizují kulturní a společenské dění kolem sebe
  - zabývají se ochranou a revitalizací místních kulturních památek
  - opatrují kroniky a tradice svých obcí

- Pomoc při zajištění jednorázových akcí různých organizací
  - akce pořádané většinou nestátními neziskovými organizacemi
  - výlety, narozeninové oslavy, tábory
  - jednorázová výpomoc v psích útulcích (venčení)
  - zpříjemnění doby hospitalizace dětských i dospělých pacientů

- Možnost působení dobrovolníků v zahraničí
  - zlepšení životních podmínek v ústavech sociální péče dětí v zahraničí
  - poskytování zdravotnické pomoci lidem v ohrožení
  - výuka cizích jazyků v zahraničí (9).

Jedná se o pouze výčet činností u jednotlivých oblastí dobrovolnictví. Škála poskytování dobrovolnické pomoci je podstatně širší.

1.1.4. Historie dobrovolnictví

Spolky a instituce sdružující občany dobrovolně se věnující práci pro obecní či národní komunitu navazovaly na činnost náboženských bratrstev a řádů zakládaných hojně již ve středověku. Nábožensky nelze tuto motivovanou činnost nazývat ve vlastním smyslu dobrovolnou. Ta byla totiž organizována povětšinou duchovními a i když nebyla jejich hlavní činností, konali ji právě z pozice duchovních, tedy jako součást svého povolání. Péče o duše věřících, která byla jejich hlavní náplní, leckdy zahrnovala i péči o dobro pozemská, anebo byla tato charitativní činnost jakýmsi předstupněm duchovní pastore. Cílem těchto snah však bylo právě duchovní obrácení a příprava na Poslední soud, který byl v době vrcholného středověku permanentně očekáván (10).

Organizované dobrovolnictví se rozvíjelo v českých zemích zejména v 19. století, kdy po celém našem území vznikala celá řada soukromých, obecných, náboženských, národnostních spolků a organizací, jako např.: Sokol, Český Červený Kříž, Masarykova liga proti TBC, a jiné. Vývoj dobrovolnictví byl přerušen německou

okupací a později vznikem státu. Činnost všech neziskových organizací a dobrovolnická činnost byla v tomto těžkém období buď: ukončena, násilně přerušena, nebo přešla pod vedení státu a komunistické strany. Všechny organizace v tomto období musely být sdruženy v tzv. Národní frontě. V rámci tažení proti církvím byly od roku 1950 likvidovány katolické spolky (11).

V naší novodobé historii byl pro rozvoj dobrovolnictví přelomový rok 1989. V období po tzv. sametové revoluci začaly vznikat stovky neziskových organizací, které po letech komunistické totality a útlaku našly prostor pro svoji činnost (12).

1.2. Legislativa dobrovolnictví

Základním právním předpisem je *Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě*, který je prvním právním předpisem upravujícím statut dobrovolníka v České republice. Zákon definuje činnost dobrovolnické služby, kterou dobrovolník poskytuje. Stanovuje dosažení určité věkové hranice dobrovolníka (15 a 18 let), splněním této podmínky se může fyzická osoba stát dobrovolníkem. V zákoně jsou uvedeny náležitosti smluv mezi vysílající organizací a dobrovolníkem a mezi vysílající organizací a přijímající organizací. Dále jsou zde uvedeny možné oblasti dobrovolnické služby a její časové ohraničení apod.

Během uplynulých let se díky tomuto zákonu stala dobrovolnická služba známou a uznávanou. Zákon zavádí v Evropě obvyklé pojmy jako vysílající a přijímající organizace, v procesu akreditace dobrovolnické služby sleduje a pracovníci Ministerstva vnitra posléze kontrolují, jak jsou dobrovolníci vybíráni a připraveni na svoji činnost, jaká rizika jejich činnost může představovat a jak jsou proti těmto rizikům chráněni – pojištěním, odborným vedením koordinátorem dobrovolníků nebo jím pověřenou kontaktní osobou v místě výkonu dobrovolnické služby a také jak je jejich činnost kontrolována, resp. zda a jak probíhá supervize jejich aktivit (8).

V České republice neexistuje zákon o dobrovolné službě, který by dokázal zahrnout dobrovolnou službu či dobrovolnictví v celé jeho obecnosti. Je to obsáhlý pojem, který v sobě zahrnuje obrovskou strukturu od samotných lidí, kteří nějakým způsobem potřebují pomoc neposkytnutou státními orgány přímo, ale přes samotné dobrovolníky a jejich motivaci pomáhat až po dobrovolnické organizace. To vše je ještě zaštitěno celospolečenskými vlivy, jako může být uznání dobrovolníků jako reprezentantů občanských ctností. Otázkou je, zda existence či neexistence takového zákona je dobře nebo špatně.

Zákon cíleně neupravuje všechny formy dobrovolnictví, ale zaměřuje se pouze na vymezení pojmů - dobrovolník, vysílající, přijímací organizace a dobrovolnickou službu, kterou rozděluje také podle doby trvání na krátkodobou a dlouhodobou a jiné. Tím je ponechána větší volnost ostatním formám, které se nemusejí připojovat do procesu k udělení akreditace. Dobrovolníkům se dostává různých podpor například ve formě pojištění proti škodám nebo kvalitní přípravy (12).

1.2.1 Zákon o rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí

Druhým významným článkem ve sbírce českých zákonů související s dobrovolnou činností je zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí, kterou zřizuje Česká rozvojová agentura ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem vnitra. Zákon charakterizuje, jak rozvojovou spolupráci, tak pojem humanitární pomoc, jejichž činnosti jsou hrazeny státním rozpočtem a prostřednictvím nichž se naplňují konkrétní cíle. Rozvojová spolupráce je zaměřena zejména na udržitelný rozvoj, ochranu životního prostředí, sociálně ekonomický rozvoj, lidská práva a odstraňování chudoby, což je prioritní cíl a jiné, které mají napomoci k plnění rozvojových cílů tisíciletí (13).

1.2.2 Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví

Deklaraci schválila v roce 2001 Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí, popisuje dobrovolnictví jako *základní stavební prvek občanské společnosti*, který uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva „touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny“. Dobrovolnictví je tedy chápáno jako veřejně prospěšná činnost, při které dáváme část svého času a sil ve prospěch potřebné organizace nebo člověka (14).

1.3 Dělení dobrovolnictví dle časového vyměření

Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích – nemusí zde jít pouze o jednorázové akce, mohou se pořádat i několikrát do roka. Při takových akcích organizace někdy potřebuje mnoho dobrovolníků a jsou i vhodnou formou k získávání nových dobrovolníků. Zde bývá dohoda o spolupráci často pouze ústní a nejčastěji se využívá spolupráce například se středními školami.

Dlouhodobá dobrovolná pomoc – zde jde o pravidelnou spolupráci, která je založená již na sepsané dohodě. Může být poskytována například tři hodiny jednou týdně po dobu celého roku. Tato spolupráce významně doplňuje stávající služby nebo umožňuje poskytování služeb zcela nových (15).

1.4 Dělení dobrovolnictví – formy

Jednou ze základních forem dobrovolnictví je *dobročinnost*. Od nepaměti je chápána jako jedna z občanských ctností, která má své kořeny v náboženské kultuře, zejména v židovské a křesťanské morálce.

U dobročinnosti rozeznáváme dvě formy:

Dárcovství - týká se peněžitých či nepeněžitých darů určených přímo potřebným občanům nebo na veřejně prospěšné účely prostřednictvím sbírek, nadací a nadačních fondů (16).

Dobrovolnictví - druhá forma dobročinnosti je z hlediska jejího vymezení již poněkud složitější.

Dobrovolnictví můžeme rozdělit jednotlivými druhy dobrovolnické pomoci:

Občanská výpomoc, někdy také nazývaná jakou sousedská výpomoc – je nedílnou součástí jakékoliv společnosti již od prvopočátků její existence. Jedná se o dobrovolnou činnost zaměřenou zejména na rodinu, příbuzné a sousedy, jež často bývá považována člověkem, který ji vykonává, za samozřejmou.

Dobrovolnictví vzájemně prospěšné – jedná se o činnost, která probíhá v rámci komunity (obce, farnosti, klubu, spolku). Tuto činnost vykonávají členové komunity v zájmu realizace společných cílů, zájmů, poslání a také k užitku převážně členům komunity. Typickým příkladem může být spolková činnost, jež se začala formovat již v době Národního obrození.

Mezi těmito dvěma druhy dobrovolnictví však není zcela zřetelná a jednoznačná hranice. Pro oba je typická spontánnost a neočekávání finanční odměny. Význam *občanské výpomoci a vzájemně prospěšného dobrovolnictví* vzrostl v období totality, kdy většina lidí byla odkázána na systém vzájemných protislužeb v důsledku nefungujícího trhu zboží a služeb (17).

Dobrovolnictví veřejně prospěšné – vychází z ochoty občanů angažovat se svobodně a podle svého přesvědčení pro druhé nebo pro určité změny ve společnosti. Má řadu podobných rysů jako *občanská výpomoc*, ale zároveň se vyznačuje i dalšími znaky. „Role dobrovolníka je vymezena tak, aby se příjemce dobrovolné pomoci na ni mohl

v dohodnutém rámci spolehnout. Proto partnerem dobrovolníka je obvykle organizace, která mu nabídne příležitost k dobrovolné činnosti“ (16). Tento druh dobrovolnictví se uplatňuje většinou v neziskových organizacích, které se snaží ať již pro jednorázovou nebo dlouhodobou spolupráci získat dobrovolníky ze stran veřejnosti.

Dobrovolná služba – tato forma mnohdy představuje „dlouhodobý závazek věnovat se dobrovolné činnosti často mimo svoji zemi“ (17). Mezi její charakteristické znaky patří zejména dlouhá doba trvání služby a formalizovaný vztah k organizaci, jež dobrovolníka vysílá a pro kterou dobrovolník vykonává dobrovolnou činnost (18).

1.5 Motivace

Dobrovolníci nepracují jen tak, pro nic za nic, ale mají k tomu své důvody, jsou motivováni. Ochota participovat na dobrovolnických aktivitách je formována hodnotami, které občané těmto aktivitám připisují a také je v nich nacházejí.

Slovo motivace pochází s latinského slova "motus", které znamená pohyb. Motivace je tedy jakási "hybná síla" chování. Motivaci můžeme také popsat jako proces zahájení a následné regulace činnosti, jejímž účelem je dosažení relevantního cíle - kýženého stavu (často doprovázeno pocitem spokojenosti) – rovnováhy (21).

Motivace každého člověka k dobrovolné práci je jedinečná - často se ovšem jedná o kombinaci následujících faktorů:

Altruismus - dobrovolník chce být užitečný ostatním. Většina lidí si myslí, že ve skutečnosti neexistují žádní čistě altruističtí dobrovolníci - altruismus je společnou motivací, ale nikdy ne jedinou, pokud člověk slouží trvale - vždy je přítomen nějaký osobní zisk či zadostiučinění.

Kvalita života - dobrovolník slouží ostatním, protože tak zlepšuje svůj vlastní život. Jedná se patrně o nejdůležitější motivaci. Dobrovolníci jsou rádi s ostatními, mají rádi aktivní odpočinek a zejména pocít, že mají pro ostatní svou cenu.

Zpětný zisk - mnoho lidí má z dobrovolnické činnosti nějaký, byť nefinanční zisk.

Smysl služby - někteří dobrovolníci vidí spolupráci v komunitě jako zodpovědnost, kterou spolu přináší občanství - v tomto případě se někdy sami necítí být dobrovolníky.

Náboženské přesvědčení - Mnoho náboženství vnímá službu ostatním jako duchovní povinnost nebo prostředek k dosažení vyššího duchovního postavení.

Finanční zisk - pokud je služba motivována finančně, není člověk chápán jako dobrovolník. Přesto jsou některé organizace schopny hradit výdaje dobrovolníků, jiné poskytují něco ve smyslu stipendia nebo honoráře. Obecně vzato, čím vyšší je odměna, tím těžší je zařadit takovou službu mezi dobrovolné aktivity.

Profesionální zkušenost - Dobrovolnictví nabízí zkušenost, kterou je možno zahrnout do profesního životopisu a zvýšit tak svou hodnotu pro zaměstnavatele.

Společenské důvody - Dobrovolnictví je vhodným způsobem k poznání velkého množství nejrůznějších lidí a často je tak možné se snadno spřátelit (24).

1.5.1 Motivy dobrovolné činnosti

Motiv je pohnutka zaměřená na uspokojování určitých potřeb, je to jistá psychologická tendence narovnat určitý stav (21).

Pomáhat se dá různými způsoby, každý z nás má svoji cestu podle osobnosti, míry našich obdarování a své osobní motivy pro to, proč se rozhodne část svého volného času věnovat druhým lidem formou dobrovolné pomoci. Lidé, kteří se pro dobrovolnictví

rozhodli, většinou jako motivy uvádějí získání pocitu užitečnosti, smysluplnosti, uspokojení, že pomohli potřebnému člověku, nebo prospěli nějaké dobré věci, ale i získání nové zkušenosti, a poznávání nových lidí. Pro některé dobrovolníky je motivem vědomí, že jednou třeba také budou potřebovat pomoc druhých lidí, nebo ji již potřebovali. A někoho to prostě „jenom“ baví (22).

Literatuře zabývající se motivací dobrovolníků vévodí dva základní přístupy ke zkoumání tohoto jevu, z nichž každý má své charakteristické ukotvení.

Psychologický přístup – přišel s konceptem pro sociální osobnosti, která se od ostatních odlišuje specifickým souborem hodnot, potřeb a vlastností, které ji k dobrovolnické činnosti předurčují, respektive motivují.

Sociologický přístup – vychází z předpokladu, že motivace k dobrovolnické práci je podmíněna sociálně. Tento přístup zdůrazňuje, že pro vysvětlení motivace dobrovolníků není důležité pátrat po tom, jací lidé jsou, ale v jaké sociální situaci se nacházejí (23).

1.5.2 Nevhodné a nebezpečné motivy pro dobrovolnou práci

Samozřejmě, že existují i nevhodné či přímo nebezpečné motivy pro dobrovolnou činnost.

Konkrétně se jedná tyto motivy:

1. Soucit vedoucí k degradaci klienta.
2. Nepřiměřená a zbytečná zvědavost.
3. Služba pramenící z pocitu povinnosti.
4. Skutkaření, snaha něco si zasloužit.
5. Touha obětovat se, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a proto chce ve službě hledat vlastní duševní rovnováhu.

6. Osamělost, a z ní pramenící touha po přátelství.
7. Pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti.
8. Nedostatek sebeúcty a s ním spojená touha potkat ještě ubožejší lidi.
9. Panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv.

Ve všech těchto případech deklarovaná snaha pomoci zakrývá skutečnou touhu po moci nad někým jiným, po uznání apod. Pokud je nebezpečný motiv velmi silný, nebo je kombinován s některým z dalších negativních motivů, může nerozeznán silně poškodit klienta a vztahy mezi členy dobrovolnického týmu. K uvedenému seznamu je třeba podotknout, že dokud bude prestiž dobrovolnictví ve společnosti malá, nebudou se tolik objevovat lidé s nebezpečnými motivy. Z praxe je známo, že tu a tam se objeví zájemce o dobrovolnou činnost s nepřiměřenou mírou soucitu a pomáhání za každou cenu. Ti druzí s mocenskými motivy jsou mezi dobrovolníky zatím výjimečným jevem (16).

1.5.3 Studenti jako dobrovolníci

Studenti – dobrovolníci na středních školách

Ve velké míře se z řad středoškolských studentů stávají dobrovolníky bývalí účastníci/uživatelé programů v organizacích typu střediska volného času, domy dětí a mládeže a jim podobných, zaměřených na rozvoj dětí a smysluplného trávení volného času. Studenti-středoškoláci se s dobrovolnickou činností setkali poprvé v organizacích zaměřených na volnočasové aktivity dětí a mládeže a zaměřené na rozvoj dětí mládeže, do kterých pravidelně docházeli už jako děti. Na základě osobních vztahů byli osloveni pracovníky výše zmiňovaných organizací.

Další možností, jak se stát dobrovolníkem na středním stupni vzdělávání je oslovení koordinátory dobrovolníků organizací, které by se bez přízně a pomoci dobrovolníků neobešly. Nabídky k výkonu dobrovolnické činnosti jsou prováděny

prostřednictvím prezentací na školách, plakátů, informačních letáků, webových stránek. Nábor nových dobrovolníků vykonává koordinátor dobrovolníků.

Koordinátor dobrovolníků koordinuje výběr, výcvik, řízení a zařazování dobrovolníků do chodu organizace. Společně dále se supervizorem plánuje a vede supervize pro dobrovolníky.

Dobrovolníci mladší 18 let se mohou někdy setkat s omezením možnosti pomáhat. U některých činností instituce požadují dosažení zletilosti, například při práci s dětmi, seniory, obvykle se takto děje i ve státních organizacích. Ani České Budějovice nebyly výjimkou. Z řad středoškolských studentů, kteří se stali dobrovolníky na střední škole, vykonávali svou dobrovolnickou činnost v Salesiánském středisku České Budějovice a v Českém Červeném Kříži, oblastním spolku České Budějovice. Osobně jsem oslovil pedagogy a studenty z Biskupského gymnázia a Střední školy obchodní v Českých Budějovicích. Samotní pedagogové uvedli, že nemají zkušenost s oslovením jejich školy některou z organizací, která ke své činnosti uplatňuje činnost dobrovolníků. Oslovení shodně uvedli, že vždy záleží na ideálním skloubení ochoty, chuti a nadšení samotných studentů s možnostmi a poptávkou na straně institucí. Většinou se setkali s nabídkou vykonávání dobrovolnické činnosti vyvěšených na nástěnkách ve společných prostorách školy.

Sám za sebe jsem přesvědčen, že dobrovolnická centra realizované Zdravotně sociální fakultou Jihočeské univerzity neodmítnou nikoho ze zájemců o dobrovolnickou činnost a poskytnou asistenci se zapojením do některé z oblastí lidského života, nejen oblast sociální, ale také např. ekologickou či kulturní.

V případě, že se některá organizace anebo pracovník nebo dobrovolník nějakého zařízení, klubu při škole, anebo přichází zvenčí z neziskové organizace, volnočasového klubu rozhodne oslovit studenty a motivovat je k dobrovolnické činnosti, probíhá nábor nových dobrovolníků prostřednictvím koordinátora dobrovolníků.

Cyklus práce s dobrovolníky vykonávaný koordinátorem dobrovolníků:

1. Nábor nových dobrovolníků
2. Úvodní pohovor
3. Návštěva zařízení
4. Výcvik dobrovolníků
5. Začátek dobrovolné činnosti
6. Supervize dobrovolníků
7. Motivování a oceňování dobrovolníků
8. Ukončení spolupráce s dobrovolníkem (34)

Studenti – dobrovolníci na vysokých školách

Od roku 1998 a díky změnám v organizační struktuře existuje na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích *Ústav zdravotně sociální práce* (dále jen ÚZSP). Ústav je pracovištěm ZSF JU, který realizuje řadu činností prostřednictvím svých center. Mezi aktivity center ÚZSP patří odborná praxe studentů ZSF JU, výzkumná a publikační činnost, poradenství, aktivizační činnosti, osvětová a vzdělávací činnost, organizování jednorázových a pravidelných aktivit, pořádání víkendových akcí apod. Do činnosti jednotlivých center se zapojují studenti ZSF JU v rámci odborné praxe anebo se mohou zapojit také jako dobrovolníci, a získat tak praktické zkušenosti v oblasti sociální práce a zdravotně sociální problematiky.

Dobrovolnické programy, realizované Zdravotně sociální fakultou Jihočeské univerzity:

- Univerzitní centrum pro seniory PATUP;
- Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.;
- Program Pět P;
- Canisterapie (25).

Univerzitní centrum pro seniory PATUP

Realizace projektu přispívá ke zvyšování kvality života seniorů žijících v domácnosti i seniorů umístěných v ústavní péči, pomáhá ulevit rodinným pečovatelům starajícím se o lidi s demencí v rodinném prostředí. Cílová skupina: senioři, laičtí a profesionální pečovatelé, klienti s Alzheimerovou a Parkinsonovou chorobou, profesionálové věnující se seniorům -odborné konzultace. Jedná se o pravidelné a jednorázové aktivity, individuální a skupinovou práci se seniory, které jsou vykonávány za pomoci dobrovolné činnosti studentů – dobrovolníků (26).

Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.

Cílem projektu je přispět ke zlepšení psychosociálních podmínek pacientů na lůžkových oddělení nemocnice - onkologickém oddělení, 2. oddělení následné péče a plicním oddělení. Dílčím cílem je vytvořit podmínky a realizovat systém dobrovolné činnosti v nemocnici. Jedná se o pravidelné činnosti (společník u lůžka, povídání, hry, procházky, a jednorázové aktivity, koncerty, besídky) uspořádané dle dohody s kontaktními osobami na jednotlivých odděleních a podle možností dobrovolníků. Dobrovolníci pracují pod supervizí (27).

Program Pět P

Program Pět P je nestátní sociálně preventivní volnočasový program, který je určen dětem ve věku od 6 do 15 let. Pět P v názvu znamená přátelství, prevenci, pomoc, péči a podporu. Cílem Programu Pět P je doplnit stávající nabídku forem práce s mládeží o individuální přístup, který využívá dobrovolné laické pomoci. Hlavní myšlenkou programu je nabídka pomoci dětem, jejichž vývoj je nebo může být ohrožen nepříznivými podmínkami, ve kterých žijí a vyrůstají. Způsobem pomoci je vytvoření kamarádského vztahu s dospělým dobrovolníkem, se kterým se dítě ve volném čase schází. Náplní schůzek je to, co dobrovolníka i jeho mladšího kamaráda baví například

sport, kultura, hry, výlety, při nepříznivém počasí mohou jít i do klubovny záleží na jejich zájmech a koníčcích.

Většina dětí se do programu Pět P dostává na doporučení výchovných poradců, psychologů a sociálních pracovníků, ale čím dál častěji nás kontaktují i sami rodiče na základě informací z médií či od svých známých (28).

Canisterapie

Canisterapii se pracovníci a dobrovolníci na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (ZSF JU) věnují od roku 1997, a to jak na vědecko-teoretické úrovni, tak prakticky.

Při praktikování canisterapie ZSF JU spolupracuje s canisterapeutickými týmy (pes a jeho psovod) z Výcvikového canisterapeutického sdružení HAFÍK z Třeboně. Canisterapeutické týmy musí absolvovat speciální výcvik a zkoušky, aby byla zajištěna vhodnost a připravenost týmu na setkání s klientem a zároveň kvalitní provádění canisterapie.

Canisterapie je jednou z metod psychosociální podpory zdraví lidí všech věkových kategorií, při níž se využívá příznivého působení psa na zdraví člověka. Někdy se také mluví o „lčbě psí láskou“. Pes příznivě působí na prožívání i chování člověka. Canisterapie je jednou z forem zooterapie, která obecně zahrnuje podpurné a léčebné využití zvířat na základě setkání a vztahu člověka se zvířetem (33).

U vysokoškolských studentů existuje více možností jak se stát dobrovolníkem. Potencionální dobrovolníci jsou oslovováni stejně jako středoškolští studenti. Vysokoškoláci mohou vstoupit do dobrovolnické služby v organizaci, ve které vykonával praxi v rámci studia. Na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity je v jednotlivých studijních oborech součástí vzdělávání odborná souvislá praxe. Praxe probíhá v organizacích a institucích, tzv. klinických pracovištích, ve kterých působí dobrovolníci. Stává se, že po absolvování odborné praxe se studentům spolupráce s danou organizací líbí, a projeví zájem o vykonávání dobrovolnické činnosti. Pokud

je projevem zájem i z druhé strany, nic nebrání skutečnosti, že se ze studenta vysoké školy stává zároveň dobrovolník. Dobrovolníkem se také stane ten student, který byl organizací, ve které si praxi plnil osloven k výkonu dobrovolnické činnosti.

Nelze opomenout již výše zmiňované Dobrovolnické programy, zřizované Zdravotně sociální fakultou Jihočeské univerzity, ve kterých mohou vykonávat dobrovolnickou činnost studenti Jihočeské univerzity. Vždy je nutné mít na paměti, že dobrovolníkem se může stát člověk, který se jím chce stát a má k tomuto výkonu předpoklady.

Postoj české veřejnosti k dobrovolnictví

Současní dobrovolníci musí být silnými osobnostmi, aby odolávali nechápavosti okolí, kradmých pohledům, když doprovázejí zdravotně postižené osoby anebo poskytují jakoukoliv pomoc zadarmo. Současná společnost, postižená kapitalistickým šustěním bankovek, zase veřejnost učí, že je nerozumné vykonávat jakoukoliv činnost bez nároku na finanční odměnu. Dobrovolnictví je naší veřejností chápáno jako něco výjimečného. Tento názor se projevuje v postoji organizací, se kterými o dobrovolnictví hovoříme (4).

Nejčastěji je možné se setkat, jak u vedení, tak u zaměstnanců, s těmito problémy či obavami:

- nezájem organizace o dobrovolníky,
- nepochopení potřeby řízení činnosti dobrovolníků,
- obavy z rizika úrazu či škody způsobené dobrovolníkem,
- obavy ze zneužití klienta dobrovolníkem,
- nedůvěra v čestné motivy dobrovolníka,
- pracovní vytíženost současných pracovníků, které by dobrovolníci ještě více zatížili,
- nedostatek informací o dobrovolnictví,
- názor, že u nás nejsou zájemci o dobrovolnictví (4)

2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A METODIKA VÝZKUMU

V rámci kvalitativního výzkumu byla použita metoda dotazování. Jako technika sběru dat byl zvolen polo strukturovaný rozhovor s dobrovolníky, kteří jsou studenti na středním a vysokém stupni vzdělávání ve městě České Budějovice. Oslovení respondenti vykonávají v největší míře svou činnost v oblasti sociálních služeb.

2.1 Metodologie zpracování otázek kvalitativního výzkumu

Rozhovor je technika terénního sběru informací, při kterém jsou potřebné informace od zkoumaných osob získávány prostřednictvím záměrně cílených otázek kladených respondentovi v rozhovoru vedeném tvář v tvář. Pro výzkum byla použita metoda řízeného rozhovoru, který se rozvíjí na základě pevně stanovených otázek, otázky mají stanovené pořadí. Formální podobou se blíží dotazníku. Jako technika sběru dat byl zvolen polo strukturovaný rozhovor s dobrovolníky, kteří vykonávají svou činnost v oblasti sociálních služeb na území města České Budějovice.

2.1.1 Polo strukturovaný rozhovor

Po předchozím telefonickém oslovení jsem se s oslovenými respondenty osobně setkal. Požadované informace jsem získával v přímé interakci s respondentem pokládáním otevřených otázek. Byly kladeny otázky, jak dlouho vykonávají dobrovolnickou činnost, jaké byly a jsou jejich motivy, jaké jsou reakce okolí respondenta na jeho dobrovolnou činnost. Dotazováním se otevřenými otázkami jsem nechával zcela na respondentech, jaké budou jejich odpovědi. Délka jednotlivých rozhovorů se pohybovala v rozmezí mezi 60-90 minutami. Osloveným respondentům byl předem sdělen účel rozhovoru, na mé požádání o pořízení záznamu odpověděli všichni kladně. Byli mnou ujištěni, že jejich odpovědi budou zveřejněny anonymně a budou využity pro účely dalšího zpracování této bakalářské práce.

Technika polo strukturovaného rozhovoru mi umožnila osobní přístup a pomohla upřesnit případné nejasnosti, které se během rozhovoru vyskytly.

2.1.2 Respondenti

Rozhovory se uskutečnily na půdě organizací, ve kterých respondenti vykonávají svou dobrovolnickou činnost. Byly osloveny dvě studentky ze středních škol a dvě studentky z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

- Gymnázium J. V. Jirsíka, České Budějovice
- Střední škola obchodní, České Budějovice
- Teologická fakulta Jihočeské univerzity České Budějovice
- Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity České Budějovice

2.1.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Základní soubor byli dobrovolníci z řad studujících vykonávající dobrovolnickou činnost v organizacích na území města České Budějovice.

Kritériem pro výběr dobrovolníků z řad studentů byla snaha o pokrytí různých organizací a zařazení s různou mírou zkušeností. Pro realizaci výzkumu byla zvolena metoda záměrného výběru, a to čtyř studentů-dobrovolníků, kteří studují na střední a vysoké škole. Záměrný (účelový) výběr je vlastně nejrozšířenější metodou výběru při aplikaci kvalitativního přístupu. Výzkumný vzorek vybíráme tedy záměrně, a to hlavně na základě určitých vlastností. Dle stanovených kritérií vyhledáváme jedince, kteří dané kritérium splňují a jsou ochotni se do výzkumu zapojit.

Všichni dotazovaní jsou dobrovolníci ze sociální oblasti, kteří studují anebo mají zájem studovat obory zaměřené na takzvané pomáhající profese. Motivací této skupiny dobrovolníků může být i získávání zkušeností do budoucího zaměstnání a lepší uplatnění v budoucí praxi. V dobrovolnictví je sociální oblast jednou z nejvíce

zastoupených, co se týče počtu dobrovolníků (16). Důvodem tohoto výběru je moje osobní zkušenost s výkonem dobrovolníka ve stejné oblasti.

Měl jsem možnost se s dobrovolníky sejit, vždy mě velmi pozitivně přivítali a ochotně se do mého výzkumu zapojili. Respondenti se mohli ke každé otázce svobodně vyjádřit, jak sami uznali za vhodné. Rozhovor se odehrával v předem dohodnutém čase.

První respondentkou byla studentka Jihočeské univerzity, Teologické fakulty se zaměřením na Pedagogiku volného času, dobrovolnickou činnost vykonává v organizaci, která poskytuje sociálně aktivizační služby seniorům a zdravotně postiženým osobám, s fyzickým i mentálním postižením.

Další dvě respondentky jsou středoškolačky a dobrovolnickou činnost vykonávají v organizaci, která prostřednictvím preventivního výchovného systému, volnočasových aktivit a sociální práce přispívá k celostnímu rozvoji dětí a mládeže. Cílovou skupinou této organizace jsou děti a mládež ve věku od 3-26 let.

Poslední rozhovor poskytla respondentka, studentka Jihočeské univerzity, Zdravotně sociální fakulty se zaměřením na Speciální pedagogiku – vychovatelství. Jako dobrovolník působí v rámci dobrovolného programu Pět P, realizovaného Zdravotně sociální fakultou Jihočeské univerzity. Pět P realizuje sociálně preventivní volnočasový program, který je určen dětem ve věku od 6 do 15 let.

Motivací této skupiny dobrovolníků může být i získávání zkušeností do budoucího zaměstnání a lepší uplatnění v budoucí praxi (16). Důvodem výběru dobrovolnic, které vykonávají činnost v sociální oblasti, je moje osobní zkušenost s výkonem dobrovolníka ve stejné oblasti.

2.1.4 Metoda sběru dat

Rozhovory byly vedeny v organizacích, ve kterých oslovené vykonávají dobrovolnickou činnost. Data byla získávána prostřednictvím polo strukturovaného rozhovoru se souhlasem oslovených.

Otázky se týkaly dobrovolnické činnosti, kterou oslovené vykonávají, jaké byly a jsou jejich motivy. Dotazováním se otevřenými otázkami, jsem nechával zcela na respondentech, jaké budou jejich odpovědi. Respondenti odpovídali vlastními slovy. Technika polo strukturovaného rozhovoru mi umožnila osobní přístup a pomohla upřesnit případné nejasnosti, které se během rozhovoru vyskytly. Jednotlivé odpovědi jsem zaznamenával písemně.

Výzkum byl prováděn v organizacích, ve kterých dobrovolnice vykonávají dobrovolnickou činnost. Data byla zaznamenávána s informovaným souhlasem všech dotazovaných. Rozhovory byly uskutečněny osobně po předchozí telefonické domluvě. Rozhovory byly polo strukturované, všem respondentům byly kladeny stejné otázky s možností doplnit je o vlastní názory.

Osnova rozhovoru:

1. Jaký je tvůj věk?

Jak dlouho vykonáváš dobrovolnou činnost?

Ve které organizaci tuto činnost vykonáváš?

2. Rozhodl/a se sám/a k vykonávání dobrovolnické činnosti nebo tě k ní někdo nasměroval, ovlivnil?

3. Co Tě vedlo anebo ovlivnilo k dobrovolnictví?

4. Jaký jsi zvolil/a přístup k dobrovolnictví?

5. Jaké jsou reakce okolí na dobrovolnou činnost?

6. Je něco, co bys chtěl/a ještě dodat - říct?

Před zahájením každého rozhovoru byly upřesněny případné nejasnosti v otázkách, které byly v rámci kvalitativního výzkumu použity. Důvodem bylo předejít možným nedorozuměním a nepochopením mezi respondentem a tazatelem.

3 VÝSLEDKY

Kapitola prezentuje odpovědi realizovaných polo strukturovaných rozhovorů s oslovenými respondenty.

I když odborná literatura uvádí zhruba stejný podíl mužů a žen ve formálním dobrovolnictví, bylo obtížné nalézt mužské zástupce (23). Výzkumný vzorek činí čtyři oslovení respondenti ženského pohlaví.

3.1. Rozhovor č. 1 se studentkou Teologické fakulty, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, dobrovolnická činnost je vykonávána v Občanském sdružení Kontakt bez bariér, oblastní středisko České Budějovice

Specifikace organizace, ve které respondentka vykonává dobrovolnickou činnost:

Občanské sdružení Kontakt bez bariér (dále jen Kontakt bB) je od počátku účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, registrovaným poskytovatelem sociální služby. V rámci typového zařazení je Kontakt bB registrován do sociálně aktivizační služby pro seniory a zdravotně postižené. Služba je poskytována osobám s tělesným postižením s možností zapojení i jinak zdravotně postižených pokud kapacita není naplněna pouze tělesně postiženými (29).

V souladu se zákonem o sociálních službách jsou uživatelům služby poskytovány tyto základní činnosti:

1. zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
2. sociální terapii,
3. pomoc při prosazování oprávněných práv a zájmů.

Rámec pro naplňování těchto činností Kontaktu bB poskytuje volnočasová aktivita plavání.

Plavání v sobě ideálně spojuje všechny prvky, které vedou k naplňování hlavního poslání sociální služby. Osvojení schopnosti pohybovat se samostatně ve vodě má přímý dopad na schopnost samostatného a sebevědomého pohybu v běžném životě. Práce s klienty ve vodě je koncipována tak, aby si osvojovali dovednosti a kompetence s přímým dopadem na zlepšení soběstačnosti. (30).

Otázka č. 1:

Jaký je tvůj věk?

Jak dlouho vykonáváš dobrovolnou činnost?

Ve které organizaci tuto činnost vykonáváš?

Oslovená respondentka vykonává dobrovolnickou činnost v Občanském sdružení Kontakt bB České Budějovice. V této organizaci je dobrovolnicí tři roky a vykonává ji dodnes. Je studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Teologické fakulty, navazujícího magisterského studia, 1. ročníku, oboru: Pedagogika volného času. Věk 24 let.

Na dotaz, z jakého důvodu se stala dobrovolnicí, odpověď zněla, že hlavním důvodem byla osobní zkušenost být po nějakou dobu závislá na pomoci druhé osoby. Dotazovaná sama trpěla zdravotními potížemi, které ji určitou dobu limitovaly ve sportovních aktivitách. V důsledku dočasného hendikepu si uvědomila, že někteří lidé by také chtěli sportovat, ale díky jejich zdravotnímu stavu potřebují asistenci a pomoc druhých lidí a to i trvale.

Otázka č. 2:

Rozhodl/a ses sám/a k vykonávání dobrovolnické činnosti nebo tě k ní někdo nasměroval, ovlivnil?

V roce 2010 se respondentka zúčastnila *Plaveckého léta, Plavecké akademie bez bariér*, programu Týdenních plaveckých pobytů, pořádané Občanským sdružením Kontakt bez bariér. Pobyty a tréninky všech zúčastněných se uskutečňují vždy každé

letní prázdniny na letní plovárně ve Strakonících. Pobytu ve Strakonících se oslovená dobrovolnice zúčastnila ještě jako uživatelka sociální služby.

Studentka uvedla, že zážitky z plaveckého pobytu ve Strakonících byly doprovázeny neuvěřitelnou vstřícností a otevřeností pracovníků a dobrovolníků KONTAKTU bB. Nikdy se nestalo, že by byl někdo nepříjemný nebo neochotný, což při náročném třítydenním programu nemusí být úplně snadné. Činnost dobrovolníků je náročná, místy vyčerpávající (fyzicky i psychicky), ale také usměvavá, kamarádká, motivující, profesionální. Tato „směs“ pocitů, které dobrovolníci během plavání se svými svěřenci prožívají má za následek, že se z uživatelky sociální služby stane dobrovolnice. Respondentka oslovila zaměstnance Kontakt bB s možností zapojit se do plaveckého programu. Dobrovolníci bylo doporučeno kontaktovat Středisko Kontakt bB České Budějovice. Po vzájemné dohodě s vedoucím budějovického střediska Kontakt bB se respondentka stala v této organizaci dobrovolnicí.

Otázka č. 3:

Co Tě vedlo anebo ovlivnilo k dobrovolnictví?

Dotazovaná uvedla, že největším motivem bylo „Být prospěšná ostatním lidem.“ Osobní zkušenost „z druhé strany“, kdy sama „přijímala“ pomoc dobrovolníků ovlivnilo budoucí dobrovolnici natolik, že sama projevila zájem stát se jednou z nich. Dále uvádí zlepšení kvality života – díky dobrovolnické činnosti, pomoci druhým si respondentka vytvořila jiný žebříček svých hodnot. Za nejdůležitější považuje zdraví, přátelství, rodinu a vzájemnou pomoc a to nejen blízkým. Uvědomuje si, že udělala a dělá něco dobrého, snad....

Studentka-dobrovolnice uvedla, že se ve svém okolí dosud neseťkala s negativními nebo nevhodnými motivy u dobrovolníků ve svém okolí.

Otázka č. 4:

Jaký jsi zvolil/a přístup k dobrovolnictví?

Ve svém volném čase se věnuje různým sportovním aktivitám. Vzápětí ale uvádí, že si na dobrovolnickou činnost v Kontaktu bB vždy čas najde. Odměnou pro ni je, že věnovaná doba vede k plaveckému i osobnímu posunu člověka, klienta i dobrovolníka. Se svými klienty-plavci prožívá sebemenší úspěch, ať už v podobě učení, jak správně zabírat rukama, jak dotahovat záběry, jak držet tělo, aby nedošlo k potápění, jak správně dýchat. Nelze opomenout také protahovací cvičení, která obzvláště pomáhají k pohyblivosti celého těla. Odměnou pro ni není plat, ale pocit štěstí i za klienty. Přístup je jednoznačně pozitivní, i když přináší oběti v obětování času dobrovolníka klientům.

Otázka č. 5:

Jaké jsou reakce okolí na dobrovolnou činnost?

V dobrovolnické činnosti nejvíce respondentku podporovali spolužáci ze školy. Zejména ti, kteří sami působili v nějaké organizaci jako dobrovolníci. Rodina oslovené studentky ze začátku nevěděla, co pojem dobrovolnická činnost znamená. Po podrobném vysvětlení si získala od jednotlivých členů rodiny nejen podporu, ale i obdiv. S negativní reakcí se setkala ze strany jejích přátel. Nejčastěji se pozastavovali nad tím, že tato činnost není finančně ohodnocena. V naší společnosti existují stále předsudky, že vykonávat jakoukoliv činnost zadarmo je bláznovstvím.

Otázka č. 6:

Je něco, co bys chtěl/a ještě dodat - říct?

Odpověď na tuto otázku zněla, že dobrovolnictví respondentce mnohem více dalo, než vzalo. Naučila se rozumět a chápat skupinu lidí, se kterými pracuje,

tedy o tělesně postižené. Naučila se komunikovat s dospělými lidmi s mentálním postižením a odbourávat předsudky o těchto lidech, které dříve měla. Je skvělé, že se v této organizaci smazává rozdělení klient/dobrovolník, jedná se spíše o kamarádský vztah, který i občas přeroste ve velké přátelství. „Není nic krásnějšího než důvěra dítěte s nepohyblivými dolními končetinami, které se mě v bazénu oddaně a s veškerou důvěrou drží kolem krku a má na tváři spokojený úsměv.“

3.2. Rozhovor č. 2 s dobrovolnicí, studentkou střední školy, dobrovolná činnost byla vykonávána v SaSM – DDM ČB a Českém Červeném Kříži České Budějovice

Specifikace organizací, ve kterých respondentka vykonávala dobrovolnickou činnost:

Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže České Budějovice (dále jen SaSM – DDM ČB)

Středisko (SaSM – DDM ČB) je určen všem dětem a mladým lidem, kteří chtějí strávit svůj čas se svými vrstevníky a kamarády. Mají možnost se nejen neformálně pobavit a zahrát si různé hry, ale také se mohou sami realizovat a v zájmových kroužcích naučit novým věcem. Zaměstnanci a dobrovolníci rádi přivítají každého, bez rozdílu náboženské orientace, barvy pleti či sociálního postavení. Sociální programy jsou registrovanou sociální službou Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež ORÁČ (dále jen NZDM Oráč), dle zákona 108/2006 Sb. a řídí se vyhláškou č. 505/2006 Sb. v platném znění.

Pedagogické programy jsou ošetřeny zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Cílovou skupinou Otevřených klubů jsou převážně děti a mládež ve věku od 3 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, zejména ze spádových oblastí Čtyři Dvory – sídliště Máj, Vltava a Šumava, v Českých Budějovicích.

Dobrovolníci působí ve Středisku jako výchovní asistenti ve všech programech. Podílejí se aktivně na přípravě, realizaci i hodnocení jednotlivých činností (35).

Český Červený Kříž

Oslovená studentka se zúčastnila projektu, jehož cílem byla výuka první pomoci dětí a mládeže. Mladí lidé na středních školách, učilištích a gymnáziích, u kterých zájem o první pomoc přetrvává, se v první pomoci dále zdokonalují, předávají své již nabyté znalosti dalším a v neposlední řadě je uplatňují při zdravotnickém zabezpečování hromadných akcí - velké výstavy, koncerty nebo závody (36). Respondentka se každoročně zúčastňovala akce pořádané k Mezinárodnímu dni dětí pod názvem Bambiriáda, kde poskytovala zdravotnické zabezpečení.

Otázka č. 1:

Jaký je tvůj věk?

Jak dlouho vykonáváš dobrovolnou činnost?

Ve které organizaci tuto činnost vykonáváš a proč?

Studentka Gymnázia J. V. Jirsíka v Českých Budějovicích vykonávala dobrovolnickou činnost v Salesiánském středisku mládeže – dům dětí a mládeže České Budějovice a v organizaci Český Červený Kříž. V Salesiánském středisku působila čtyři roky, v Českém Červeném Kříži (dále jen ČČK), oblastním spolku České Budějovice, roky dva. Věk 19 let.

Pravidelně navštěvovala jeden z programů Salesiánského střediska České Budějovice již na základní škole. Byla klientkou Nízkoprahového klubu NZDM Oráč. Asi po ročním pravidelném docházení do klubu začala zaměstnancům pomáhat s jeho realizováním. Po absolvování kursu první pomoci chtěla získané znalosti předávat dále, a proto zvolila dobrovolnickou službu u ČČK. V současné době nepůsobí jako dobrovolnice v žádné organizaci. Důvodem ukončení byla časová náročnost v dobrovolnické činnosti. Během studia na středním stupni vzdělávání došlo k přestupu na jiný typ střední školy. Přejít na jinou školu byl pro bývalou dobrovolnici náročným obdobím, které se dotazované nedařilo skloubit s dobrovolnickou činností. Po stabilizování se ve škole chce tuto činnost nadále vykonávat.

Otázka č. 2:

Rozhodl/a ses sama k vykonávání dobrovolnické činnosti nebo tě k ní někdo nasměroval, ovlivnil?

Výkon dobrovolnické činnosti respondentce doporučila sociální pracovnice Salesiánského střediska. Důvodem byl zájem a snaha pomoci svému bratranci se zapojením do některého z programů Salesiánského střediska. Požádala odborného pracovníka střediska, aby společně zvolily pro člena rodiny vhodný program. Respondentce byly představeny všechny vhodné programy. Výsledkem výběru byla nabídka sociální pracovnice, zapojit bratrance do programu, který sama vede a zároveň jí byla nabídnuta účast na tomto programu. Při první návštěvě ještě nefigurovala jako dobrovolník, byla v roli pozorovatele. Obsah programu se jí natolik zalíbil, že se chtěla nadále účastnit jako dobrovolník.

K dobrovolnické činnosti u ČČK studentku a dobrovolnici SaSM-DDM ČB nasměrovala stejná sociální pracovnice, která jí předtím pomohla zapojit se v Salesiánském středisku jako dobrovolník. Sociální pracovnice byla také dobrovolnicí u ČČK a respondentce poskytla všechny potřebné informace o dobrovolné činnosti u ČČK.

Otázka č. 3:

Co Tě vedlo anebo ovlivnilo k dobrovolnictví?

Oslovená respondentka si ve středisku SaSM-DDM ČB uvědomila, že je pro ni příjemné pomáhat i jiným lidem a nejenom blízkým členům rodiny. V podobě zpětného zisku očekávala od dobrovolnické činnosti navázání nových kontaktů a nových přátel. Mít pocit, být užitečný. Nabytá zkušenost v roli dobrovolnice v SaSM-DDM ČB umožnila být dobrovolnicí také v ČČK.

V souvislosti s výkonem dobrovolnické činnosti v obou organizacích se respondentka zúčastňovala různých akcí a dle očekávání poznávala spoustu nových a příjemných osob. Někteří z nich se později stali přáteli.

S problematickými motivy se dotázaná setkala u dobrovolníků-kolegů. Někteří z nich si dobrovolnictvím kompenzovali, že nejsou přijímáni rodinou, spolužáky či jejich vrstevníky. Chtěli ovládat jiné, byli panovační, mít pocit důležitosti. Klientům nařizovali nesmyslné příkazy či zákazy různých činností. Klienti se v této věci nemohli příliš bránit. V programu, kde respondentka působila, byla stanovena pravidla a v jejich dodržování byli dobrovolníci prodlouženou rukou zaměstnanců a měli oprávnění činnosti zakazovat či vykázat klienta z klubu. Na nevhodné chování dobrovolníka byli zaměstnanci upozorněni samotnými klienty a organizace neprodleně s dobrovolníkem rozvázala smlouvu o dobrovolnické činnosti.

Sama k této otázce negativních nebo nevhodných motivů dodala, že by za nevhodný motiv považovala nedostatek času a to z jakéhokoliv důvodu. Z vlastní zkušenosti věděla, jaké pocity viny a rozpolcení prožívala, když s časem „bojovala.“ Nevěděla, které z činností a povinností dát přednost. Nechtěla zklamat „svoje“ klienty a kamarády u Salesiánů a na druhou stranu si uvědomovala nutnost mít odpovídající vzdělání pro budoucí povolání v pomáhajících profesích. Volba mezi dobrovolnictvím a studiem byla velmi těžká. Zvolila druhou variantu a věří, že po úspěšném absolvování maturitní zkoušky bude přijata na vysokou školu se zaměřením na pomáhající profese a věnovat se dobrovolnické činnosti.

Otázka č. 4:

Jaký jsi zvolil/a přístup k dobrovolnictví?

Přístup k dobrovolnické činnosti v Salesiánském středisku je oslovenou dotazovanou přijímán velmi pozitivně. Velkou zásluhu má přechod z klientky na dobrovolnici, a umožnění působit jako dobrovolnice v dobře známém prostředí, ať už se jedná o klienty či prostory. V začátcích vykonávání dobrovolnické činnosti byl přístup rozpačitý. Nikdy samotnou ji nenapadlo, že by mohla tuto činnost vykonávat. Nabídkou odborné pracovnice střediska vykonávat dobrovolnici byla překvapena a zároveň potěšena.

K dobrovolnické činnosti u ČČK klientka vypověděla, že její přístup je taktéž velmi pozitivní. S výkonem dobrovolníka měla klientka zkušenosti z předchozí organizace. V ČČK poznala nové lidi a baví ji předávat své zkušenosti v oblasti první pomoci, jiným osobám, kteří se o této problematice chtějí něco naučit.

Otázka č. 5:

Jaké jsou reakce okolí na dobrovolnou činnost?

Reakce okolí na dobrovolnickou činnost respondentky jsou pozitivní i negativní. Lidé z okolí, ať už z řad vzdálených příbuzných nebo kamarádi se divili, že není tato činnost finančně ohodnocena. Největší podpora přichází ze strany nejbližší rodiny. Dále respondentku-studentku podporují i někteří spolužáci. Bohužel, když se však otázala, jestli by někdo z nich chtěl působit jako dobrovolník, nebyla tato nabídka nikým přijata.

Otázka č. 6:

Je něco, co bys chtěla říct?

Dobrovolnictví respondentce dalo nový pohled na život. Uvědomila si kvalitu života jiných lidí v porovnání s jejím. Je to velká zkušenost v oblasti přebírání zodpovědnosti, komunikace a poznávání nových lidí. Urovnala si představu o sociální práci a jejím obsahu. V závěru rozhovoru konstatovala, že by si měl každý ze studentů takovou zkušenost prožít. Uvědomil by si, že není podstatné mít nejnovější model mobilního telefonu, mít na sobě poslední módní oblečení a jiné konzumní hodnoty dnešní společnosti.

3.3. Rozhovor č. 3 s dobrovolnicí, studentkou střední školy, dobrovolnická činnost je vykonávána v SaSM – DDM ČB

Specifikace organizace, ve které respondentka vykonává dobrovolnickou činnost:

Bližší informace o Salesiánském středisku v Českých Budějovicích jsou uvedeny v předchozím rozhovoru se studentkou střední školy, která také v této organizaci vykonávala dobrovolnickou činnost.

Respondentka je dobrovolnicí programu *Sídliště* projektu pod názvem *Rodiny s dětmi v našem sousedství*. V rámci tohoto projektu jsou realizovány volnočasové programy pro děti a mládež: *Oratoř, Tématické programy, Doučování, Sídliště, Fajta a komunitní práce* (ambulanti a terénní forma) pro rodinné příslušníky těchto dětí.

Přínosem projektu je poskytnutí volnočasové nabídky dětem a mládeži pocházející ze sídliště Máj a předcházet tak nežádoucím projevům chování ve chvílích jejich volného času. Projekt pomáhá řešit problémy rodin těchto dětí a přispívá k jejich sociálnímu začleňování (37).

Otázka č. 1:

Jaký je tvůj věk?

Jak dlouho vykonáváš dobrovolnou činnost?

Ve které organizaci tuto činnost vykonáváš?

Studentka vykonává dobrovolnickou činnost v SaSM – DDM ČB. V této organizaci je dobrovolnicí jeden rok a tuto činnost dosud vykonává. Je studentkou Střední školy obchodní, Husova 9, České Budějovice, 1. ročník. Věk 16 let. Důvodem proč je u obou oslovených studentek stejná organizace, je možnost vykonávat dobrovolnickou činnost nezletilým a na středním stupni vzdělávání v oblasti sociální péče a vzdělávání.

I tato dobrovolnice byla nejdříve klientkou Salesiánského střediska. V průběhu pravidelného docházení do programu projevila zájem sama si vyzkoušet vést program

a tedy přijmout i zodpovědnost za jeho chod. Zároveň chtěla poskytnout pomoc zaměstnancům při organizaci akcí. Z vlastní iniciativy požádala koordinátora programů o možnosti zapojit se do některého z programů střediska jako dobrovolník a mít možnost nebo alespoň příležitost vyzkoušet si vedení programu.

Otázka č. 2:

Rozhodl/a jsi ses sama k vykonávání dobrovolnické činnosti nebo tě k ní někdo nasměroval, ovlivnil?

Oslovená studentka odpověděla, že dříve neměla potřebné informace o jakékoliv dobrovolné činnosti a co si má pod pojmem dobrovolník a dobrovolnická činnost představit. Zaměstnanci SaSM-DDM ČB respondentce vše potřebné vysvětlili, ochotně odpověděli na všechny její otázky týkající se dobrovolnické činnosti a zároveň jí nabídli stát se dobrovolnicí.

V současné době se respondentka jedenkrát týdně zúčastňuje programu *Sídliště* jako dobrovolnice, ve kterém s dětmi ze spádové oblasti hrají hry. Nejvíce si děti oblíbily míčové hry, vybíjenou, kopanou, volejbal, další v pořadí oblíbenosti volnočasových aktivit jsou prolézačky na hřišti. A pokud se děti jednotlivými hrami a aktivitami unaví, přijde na řadu „obyčejné“ povídání si o tom, jak se jim daří ve škole, co v poslední době hezkého četli anebo viděli v televizi a podobná témata týkající se běžného života dítěte. Spádovou oblastí je primárně sídliště Máj a sídliště Šumava. Program je realizován v terénu, mimo prostory Komunitního centra. Dvakrát týdně respondentka vykonává dobrovolnickou činnost v programu nazvaném *Oratoř*. Náplň programu je totožný jako program *Sídliště*, ale je realizován ambulantně, v prostorách nově vybudovaného Komunitního centra, ve kterém Salesiánské středisko vykonává z velké části své aktivity.

Otázka č. 3:

Co Tě vedlo anebo ovlivnilo k dobrovolnictví?

Oslovená studentka uvedla, že ráda pomáhám ostatním. Činí jí radost a uspokojení, když nějakou svou i malou pomocí druhému přispěje alespoň ke zlepšení nálady.

Výkon dobrovolnické služby respondentku ovlivnil natolik, že zvažuje změnu střední školy, zaměřenou na výuku v oblasti sociálních služeb. Dále uvádí, že před jejím zapojením se do dobrovolnické činnosti byl její život povrchní. Vždy věděla, že chce pomáhat a zapojením se do dobrovolnické činnosti v Salesiánském středisku dostala její forma pomoci smysl a jasná pravidla.

Dobrovolnickou činností v Salesiánském středisku si studentka-respondentka uvědomuje zodpovědnost za vedení programu Sídliště a Oratoř, aby jejich cíle byly naplněny. Snaží se pro své svěřence vymýšlet nové volnočasové aktivity anebo ty stávající nějakým způsobem oživit, ozvláštnit. Spokojenost klientů programů dobrovolníci potvrzuje, že její činnost má smysl.

Práce s klienty, kteří využívají programy Salesiánského střediska je motivací pro úspěšné zvládnutí přijímací zkoušky do střední školy zaměřené na sociální práci. V budoucnu by chtěla potřebným pomáhat na profesionální úrovni a to bez odborného vzdělání není možné.

Dotazovaná se setkala s dobrovolníkem s jiným přístupem. Vykonával dobrovolnickou činnost spíše kvůli své seberealizaci. Jednalo se o působení v oblasti sportu. Mezi svými vrstevníky ve většině her prohrával a ostatní se mu smáli. Po nějaké době se stal dobrovolníkem. Působil v programu zaměřeném na volnočasové aktivity spojené se sportováním. Své soupeře si vybíral především z řad mladších klientů a poté co nad nimi ve hře zvítězil, nevybíravě projevoval radost ze svého výkonu. Tuto radost neskrýval i při zpětných vazbách, které jsme se zaměstnanci měli po každé činnosti. Zaměstnanci si toho poměrně brzy všimli a začali „pracovat“ na zvýšení sebevědomí samotného dobrovolníka. Dobrovolník si své nevhodné chování uvědomil a asi po půl roce neměl problémy prohrát a to i se silnějším soupeřem.

Otázka č. 4:

Jaký jsi zvolil/a přístup k dobrovolnictví?

Dobrovolná činnost respondentku uspokojuje a do jednotlivých programů Salesiánského střediska ráda dochází. I když již studuje na střední škole, přemýšlí o přestupu na jinou střední školu. Má zájem o studium na Střední odborné škole zdravotnické a Středním odborném učilišti, kde má možnost nastoupit na obor sociální práce. **Respondentka bere dobrovolnickou** činnost jako přípravu na přijímací zkoušky na tuto školu a zaměstnanci **střediska** jí s přípravou na přijímací zkoušky pomáhají.

Otázka č. 5:

Jaké jsou reakce okolí na dobrovolnou činnost?

Respondentka se setkala v drtivé většině pouze s negativním postojem k její dobrovolnické činnosti. Rodina nesouhlasí s dobrovolnickou činností bez finančního ohodnocení a nepodporují ji vůbec. Vrstevníci také nechápou, proč se věnuje dobrovolnictví. Dle jejich názoru tato činnost nemá smysl a nemíní s ní ztrácet čas. Jedinými podporovateli respondentky jsou zaměstnanci Salesiánského střediska a ostatní dobrovolníci, kteří s ní pracují ve středisku.

Otázka č. 6:

Je něco, co bys chtěl/a říct?

Respondentka uvedla, že jí zaměstnanci umožnili ve středisku vykonávat činnost dobrovolníka. Vždy se k „Salesiánům“ těší a dobrovolnická činnost jí dává pocit dobře odvedené práce a to je příjemné. Momentálně je dobrovolnictví jejím smyslem života.

Věří, že se jí podaří úspěšně absolvovat přijímací zkoušky na vysněný obor sociální práce, Střední zdravotnické školy v Českém Krumlově. V budoucnu by bylo jejím velkým přáním pracovat s dětmi a mládeží.

3.4. Rozhovor č. 4 se studentkou Zdravotně sociální fakulty, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, dobrovolná činnost je vykonávána v o.p.s. Adra v programu 5P

Specifikace organizace, ve které respondentka vykonává dobrovolnickou činnost:

Pět P je sociálně preventivní volnočasový program pro děti ve věku 5-17 let. Je založen na kamarádském vztahu mezi dítětem a starším dobrovolníkem. Každotýdenní schůzky mohou mít velmi pestrou náplň, záleží na schopnostech a možnostech obou kamarádů. Cílem však je být dítěti dobrým příkladem v tom, jak lze smysluplně a užitečně trávit volný čas, jak se naučit vhodně komunikovat a zapojit se do kolektivu dalších dětí, jak lze prožívat radost a podle svých možností se vyvíjet a růst. Program nijak nenahrazuje rodičovskou péči. Dobrovolník je spíše průvodcem, nikoliv autoritou.

Základním posláním tohoto programu je poskytovat:

- Přátelství
- Podporu
- Prevenci
- Pomoc
- Péči (38)

Otázka č. 1:

Jaký je tvůj věk?

Jak dlouho vykonáváš dobrovolnou činnost?

Ve které organizaci tuto činnost vykonáváš?

Oslovená je dobrovolnicí v organizaci ADRA o. p. s., v programu Pět P. Dobrovolnickou činnost vykonává 3 roky. Studuje na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakultě, obor se zaměřením na Speciální pedagogiku. Věk 21 let.

Na dotaz, co bylo důvodem k výkonu dobrovolnické činnosti v této organizaci, mi bylo odpovězeno, že tento program je něco jiného než práce ve středisku s větším počtem klientů najednou. Jedná se především o kontakt pouze dvou lidí, dobrovolníka a klienta, do kterého málokdo zasahuje. Dobrovolník má možnost si sám zvolit vhodný přístup ke klientovi, aby jim vzájemná spolupráce vycházela.

Otázka č. 2:

Rozhodl/a jsi, se sama k vykonávání dobrovolnické činnosti nebo tě k ní někdo nasměroval, ovlivnil?

Zapojit se do programu Pět P se respondentka rozhodla sama. Je absolventkou Střední odborné školy zdravotnické a Středního odborného učiliště Český Krumlov, oboru Sociální práce. Během studia na střední škole věděla, že by chtěla pracovat v pomáhajících profesích a poskytovat pomoc potřebným v některém z dobrovolnických programů. Během 4. ročníku středoškolského studia si z vlastní iniciativy vyhledala na webových stránkách organizaci ADRA o. p. s. vše potřebné o dobrovolnictví, například jak se stát dobrovolnicí, jak se zapojit do dobrovolnické činnosti. Po osobní návštěvě Dobrovolnického centra ADRA v Českých Budějovicích, ve kterém byly zájemkyni o dobrovolnickou činnost podrobně a ochotně vysvětleny informace týkající se dobrovolnictví a dobrovolnických programů, ji nejvíce „oslovil“ program Pět P. Po úspěšném složení maturitní zkoušky a přijetí na Jihočeskou univerzitu v Českých Budějovicích se dotazovaná do tohoto programu přihlásila.

Otázka č. 3:

Co Tě vedlo anebo ovlivnilo k dobrovolnictví?

Jak už oslovená respondentka uvedla v odpovědi u předchozí otázky, vždy věděla, že chce být užitečná ostatním a pomáhat jako dobrovolnice. Z tohoto důvodu si vybrala studium na střední škole zaměřené na sociální oblast a po jejím úspěšném absolvování studuje na vysoké škole se zaměřením na speciální pedagogiku.

Vždy chtěla vykonávat zaměstnání v pomáhajících profesích. Zapojením se do programu Pět P získává profesionální zkušenosti, které by po ukončení studia na vysoké škole, mohly usnadnit vstup do práce v sociální oblasti. Program Pět P respondentce dává pocit zodpovědnosti k člověku, který jí byl svěřen ke spolupráci.

Oslovená vyrůstala v malé vesnici s nízkým počtem obyvatel. S výkonem dobrovolnické činnosti se začlenila do široké skupiny osob, která je „postižena“ ochotou pomáhat a v nově nabytých vztazích se zlepšila její kvalita života. Mezi dobrovolníky poznává nové kamarády, přátele a zajímavé osoby.

Studentka-dobrovolnice uvedla, že se ve svém okolí dosud neseťkala s negativními nebo nevhodnými motivy u dobrovolníků ve svém okolí.

Otázka č. 4:

Jaký jsi zvolil/a přístup k dobrovolnictví?

Přístup byl jednoznačně zodpovědný a ze začátku hodně aktivní. Bohužel po nějaké době její intenzita aktivity oslabila. Jeden z důvodů byla časová zaneprázdněnost způsobená studiem na vysoké škole. Dalším důvodem byla počáteční stagnace ve spolupráci ze strany klientky. Často se stávalo, že klientka předem domluvené schůzky odvolávala. Vždy po dalším odmítnutí se sejít, měla respondentka pochybnosti, jestli má její dobrovolnická činnost smysl. Asi po půl roce klientka programu Pět P aktivně vyhledala společnost dobrovolnice a spolupráce probíhala ke spokojenosti obou stran. Důvodem dočasného „uzavírání se před světem“ svěřené klientky byly konflikty a nepochopení ze strany rodičů. Poslední věta oslovené respondentky zněla: „Kdyby mě to nebavilo, tak to přece nedělám.“

Otázka č. 5:

Jaké jsou reakce okolí na dobrovolnou činnost?

Oslovená respondentka se pohybuje ve společnosti osob, která vykonává dobrovolnou činnost. Už během studia na střední škole někteří ze spolužáků byli

dobrovolníky. Spolužáci z vysokoškolského studia se zároveň se mnou zapojili do dobrovolnického programu Pět P. V souvislosti s výkonem dobrovolnické činnosti se oslovená studentka nesešla s žádnou negativní reakcí. Studium na vysoké škole se zaměřením na speciální pedagogiku se dobrovolnická činnost vnímá jako samozřejmost. Ani ze strany rodičů nebo prarodičů nedošlo k nepochopení, že něco dělám zadarmo.

Otázka č. 6:

Je něco, co bys chtěl/a říct?

Respondentka uvedla, že dobrovolnictví ne vždy vychází tak, jak si to představujeme. Ale pokud zvládneme překonat jistá úskalí a nástrahy, výsledek je nám zaslouženou odměnou. Myslí si, že kdyby si každý vyzkoušel být na chvíli dobrovolníkem, nezištně někomu pomohl a zjistil, jaký pocit mu bude odměnou, bylo by mnohem více dobrovolníků. „Jsem ráda, že tuto činnost mohu vykonávat. Opravdu mě naplňuje.“

4 DISKUSE

V této bakalářské práci s názvem *Motivace studujících k dobrovolnictví* bylo záměrem popsat, jaké jsou motivy studentů středních a vysokých škol k dobrovolné činnosti. Podobně jako v ostatních postkomunistických zemích bylo u nás dobrovolnictví devalvováno. Po změně režimu nastal poměrně rychlý nárůst zájmu o dobrovolníky i o dobrovolnou činnost v různých oblastech včetně sociální. V současné době je dobrovolnická činnost poměrně populární avšak pouze u úzké skupiny lidí. Většinou jsou to lidé, kteří studují obory, zabývající se o problematiku sociální práce, speciální pedagogiky a dalších oborů zaměřených na pomoc druhým. Výše uvedené důvody vedly autora k výběru respondentů ze sociální oblasti. Většina oslovených se vzdělává v oborech se zaměřením na pomáhající profese.

Dobrovolník je člověk s dobrou vůlí. Ten, kdo dobrovolně dává druhému něco svého – čas, věci, úsilí, dovednosti, práci, peníze. Kolik jsou ochotni a kolik toho mohou dát ve prospěch „potřebného“? Vážít „dobrou vůlí“, aby jí nebylo ani málo, ani moc není snadné (Di Lorenzo, 2005). Dobrovolníci nejsou pouze lidé, kteří se přihlásili do nějaké organizace ale i lidé, kteří dokážou bezelstně poskytnout pomoc a nenárokovat žádnou odměnu.

V úvodu diskuze se autor zmiňuje o potížích, které ho potkaly při realizaci výzkumu. Do výzkumného vzorku chtěl využít rovnoměrně zástupce obou pohlaví. I když odborná literatura uvádí zhruba stejný podíl mužů a žen ve formálním dobrovolnictví, bylo obtížné nalézt mužské zástupce (Frič, Pospíšilová, 2010). Ze strany dobrovolníků - mužů došlo k odmítnutí poskytnutí rozhovoru. Důvodem byla jejich skromnost, neochota být zviditelněn a to i v případě, že jim byla zaručena anonymita.

Zaměření na fakta, která vyplynula z rozhovorů:

Dotazované byly ve věku 16 – 24 let. Doba, po kterou vykonávaly dobrovolnickou činnost, byla v rozmezí od 1 - 6 let a je vykonávána dosud. Pouze jedna

z oslovených ukončila dobrovolnickou činnost z důvodu přestupu na jinou střední školu a v důsledku této změny dochází k nedostatku času na výkon dobrovolnické služby.

Nejvíce byl autor překvapený s výsledkem reakcí okolí na dobrovolnickou činnost. Lidé z okolí, ať už z řad vzdálených příbuzných nebo kamarádů u oslovených respondentek se divili, že není tato činnost finančně ohodnocena. Jak uvádějí autoři (Tošner, Sozanská, 2006). Dalším překvapením pro autora byly reakce blízké rodiny oslovených dobrovolnic. Zatímco u jedné z dotazovaných byla dobrovolná činnost plně podporována ve všech směrech, u dalších došlo k pochopení významu dobrovolnické činnosti až po podrobném vysvětlení. Pro autora bylo považováno za extrém, že jedna z dotazovaných nemá v rodině podporu žádnou a naopak je od této činnosti odrazována. Nejvíce pochopení se jak osloveným tak autorovi dostává ve společnosti jiných dobrovolníků a organizací, které s nimi spolupracují. Autor z vlastní zkušenosti tento negativní postoj ze svého okolí nezažil, a zároveň se s ním nesešel ze strany dobrovolníků, se kterými spolupracoval.

Z výsledků rozhovorů vyplynulo, že není vzácností se setkat s negativními motivy u dobrovolníků. Tři z dotazovaných se během své dobrovolnické činnosti s tímto jevem setkaly. Jak uvádí odborná literatura dobrovolnictví má stále v naší společnosti nízkou prestiž a tedy nebude výjimkou se s negativními nebo nežádoucími motivy setkat (Šormová, 2006). Ze zkušeností autora byl vždy tento negativní jev řešen zaměstnanci organizace. Dle názoru autora by jedním z možných řešení včasného odhalení těchto negativních motivů mohlo být pravidelné supervizní setkání se zaměstnanci organizací, ve kterých dobrovolníci působí. Supervize by byla vedena s cílem k možnému odstranění negativních motivů dobrovolníků až po rozvázání smlouvy o dobrovolnické činnosti.

Všechny oslovené respondentky uvedly, že motivací k tomu stát se dobrovolnicí, bylo získání pocitu užitečnosti, smysluplnosti a uspokojení z pomoci potřebným, anebo prospěly dobré věci (Hynek, 2005). Autor i s dotazovanými se shodli, že pokud

není dostatečná vnitřní motivace, neexistuje žádná vnější pobídka, která by kohokoliv přesvědčila k dobrovolné činnosti.

Dotazované shodně odpověděly, že výkonem dobrovolnické činnosti si zlepšily svůj vlastní život. Došlo k přehodnocení dosavadních hodnot, dospěly k názoru, že není důležité mít oblečení podle poslední módy a nejlepší mobilní telefon, ale hlavně být zdravé a být užitečné druhým, i když se občas cítí být unavené nebo zaneprázdněné.

Dalším nejsilnějším motivem dotazovaných byla profesionální zkušenost. Důvodem je po absolvování studia pracovat v pomáhajících profesích. Většina z oslovených včetně autora již studují v oborech se zaměřením na sociální oblast.

Autor si myslí, že dalšími důležitými motivy by měly být:

- Poznání se navzájem
- Sdílení zkušeností s ostatními
- Zlepšení komunikačních dovedností
- Osvojení týmové práce
- Naučit se komunikaci s ohledem na cílovou skupinu (drogově závislí, mentálně postižení)

Autor navrhuje, aby byli dobrovolníci motivováni ke zvládnutí vhodných komunikačních dovedností s ohledem na cílovou skupinu. Například, aby se během spolupráce s tělesně postiženými osobami neprojevoval soucit, lítost a to zejména u dětí. Svá specifika má také komunikace s osobami se smyslovým postižením a mentálním postižením. Důvodem být motivován ke vhodným komunikačním dovednostem je odstranění nedorozumění nebo nepochopení mezi dobrovolníkem a klientem, které může vést k pochybnostem o výkonu dobrovolné činnosti vedoucímu až k jejímu ukončení. Pokud nebude dobrovolník motivován k osvojení vhodné komunikace, „vzní“ snaha, ochota a chuť pomáhat naprázdno.

V otázce číslo šest měly respondentky možnost vyjádřit se k danému tématu. Všechny oslovené vypověděly, že je tato činnost naplňuje, jsou šťastné a dosahují vlastní spokojenosti a rovnováhy. Dobrovolnictví je pro ně velká zkušenost v oblasti přebírání zodpovědnosti, komunikace a poznávání nových lidí. Naučily se rozumět a chápat skupiny lidí, se kterými pracují. U všech dobrovolnic se smazává rozdělení klient/dobrovolník, jedná se spíše o kamarádský vztah, který občas přeroste i ve velké přátelství.

I pro samotného autora je velkou odměnou důvěra klientů nejen při plnění programů ale i při vykonávání běžných denních činností, např. výkon fyziologické potřeby, kdy je nutné zachovat důstojnost samotného klienta, ale i dobrovolníka. Při plnění programu zaměřeného na plavání se zdravotně postiženými v Kontaktu bB není nic krásnějšího než důvěra klienta s postiženými dolními končetinami, který se v bazénu autora oddaně drží kolem krku a má na tváři spokojený úsměv.

Z rozhovorů vyplynulo, že u středoškolských studentů se stávají dobrovolníky bývalí uživatelé programů v organizacích zaměřených na volnočasové aktivity a nízkoprahové služby dětí a mládeže, do kterých pravidelně docházeli už jako děti. Na základě osobních vztahů byly osloveny pracovníky organizací. Takto začínala dobrovolnická činnost i u autora práce, kterou vykonává dosud. Nebýt oslovení samotnou organizací, do které docházeli jako klienti, nabídky k výkonu dobrovolnické činnosti byly pouze na nástěnkách ve společných prostorách školy. Během studia respondentek na střední škole, včetně autora se nesetkali ve škole s návštěvou koordinátora dobrovolníků za účelem náborů nových dobrovolníků.

Autor se během svého čtyřletého studia na střední škole nesetkal s koordinátorem dobrovolníků některé z organizací, které spolupracují s dobrovolníky, aby na půdě školy prováděl nábor nových dobrovolníků. Z vlastní zkušenosti ví, že by jistě některý ze studentů na střední škole projevil o dobrovolnictví zájem. Nabídka na nástěnce ve společných prostorách školy je málo vypovídající. Osobní návštěva

koordinátora dobrovolníků by byla pro přítomné ve škole určitě zajímavější a informace o organizaci, která má o dobrovolníky zájem by byly konkrétnější.

U studentů vysokých škol je příležitostí, jak se stát se dobrovolníkem větší. Jsou již zletilí a nesetkávají se s omezením možností pomáhat. Autor je sám za sebe přesvědčen, že dobrovolnická centra realizované Zdravotně sociální fakultou Jihočeské univerzity neodmítnou nikoho ze zájemců o dobrovolnickou činnost a poskytnou asistenci se zapojením do některé z oblastí lidského života, nejen v oblasti sociální, ale také např. ekologickou či kulturní. Oslovené shodně uvedly, že vždy záleží na ideálním skloubení ochoty, chuti a nadšení samotných studentů s možnostmi a poptávkou na straně institucí.

Motivy působení v organizacích u středoškolských studentek byly tyto:

- Vlastní zkušenosti s dobrovolníky jako uživatel programu
- Známé prostředí
- Znalost klientů i zaměstnanců
- Podílet se na realizaci programů
- Dozvědět se více o organizaci a jejím chodu kde dobrovolnickou činnost vykonávaly/vykonávají
- Být nápomocen personálu organizace
- Zúčastňovat se vzdělávacích kurzů pro dobrovolníky

Autor sám během dobrovolnické činnosti absolvoval kurz první pomoci a kurz „Oborové minimum nízkoprahových služeb“.

5 ZÁVĚR

Téma bakalářské práce jsem si vybral z důvodu mého působení v dobrovolnické činnosti v sociální oblasti, a je mi velmi blízké. Pro organizaci, ve které vykonávám dobrovolnickou činnost, vyhledávám vhodné dobrovolníky a to zejména v řadách vysokoškolských studentů. Vždy mě zajímalo, jaké motivy vedou studenty k dobrovolnictví. Za účelem zjišťování motivů u dobrovolníků jsem si pro výzkum vybral čtyři studentky – dobrovolnice. Pomocí polo strukturovaných rozhovorů s dlouhodobě i krátkodobě působícími dobrovolníky byly získány poznatky v oblasti motivací dobrovolníků. Teoretická východiska i výsledky výzkumů obdobného zaměření byly diskutovány s výsledky tematické analýzy rozhovorů. Porovnáním teoretických východisek a analýzou jednotlivých rozhovorů bylo vyhodnoceno, že je současná společnost stále přesvědčena, že je nerozumné vykonávat jakoukoliv činnost bez nároku na finanční odměnu. Není výjimkou, že se dobrovolníci setkávají s negativními reakcemi nejen ze širokého okolí, ale i z řad svých nejbližších. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou motivy studentů k dobrovolné činnosti.

Nejčastěji uvedeným motivem, který shodně uvedly všechny respondentky, bylo „být užitečná ostatním, mít chuť a ochotu pomáhat“, tedy altruismus. Druhým nejčastěji vysloveným motivem bylo zlepšení kvality života v souvislosti s výkonem dobrovolníka. U jedné z respondentek bylo hlavním motivem stát se dobrovolnicí osobní zkušenost a pohled „z druhé strany“, kdy sama využívala pomoci dobrovolníků.

Osloveným respondentkám dobrovolnická činnost změnila celkový pohled na svět. Především si uvědomily, že je důležité být zdravé, mít přátele a vzájemně si pomáhat ať už jde o rodinu, či blízké okolí. Nejčastěji zmiňovanými faktory oslovených studentů byla chuť nezištně pomáhat, být užitečný.

Hlavním vnitřním motivem byl jednoznačně altruismus, chtít nezištně pomáhat potřebným, která oslovené studentky vedla k vlastní iniciativě, aby si vyhledaly vhodnou dobrovolnickou činnost, která jim vyhovovala. Jakákoliv vnější pobídka organizací nezaujme, pokud osoba nebude ochotna poskytovat pomoc bez finanční náhrady.

Specifikem této práce je důraz na problematické momenty i potenciálně problematické motivy zdánlivě jednoznačně prospěšné činnosti. Z výzkumu vyplynulo, že negativní motivy nelze přehlížet. Záleží na organizaci, jakým způsobem bude k těmto motivům u dobrovolníka přistupovat a do jaké míry jsou závažné. Buď s dobrovolníkem neprodleně ukončí smlouvu o dobrovolnické činnosti anebo dobrovolníkovi poskytnou cílenou podporu vedoucí ke změně v jeho chování.

Bakalářská práce může sloužit jako přehled poznatků o dobrovolnictví v současném kontextu a jako konkrétní ilustrace práce i obtíží dobrovolnic a dobrovolníků.

6 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

1. OBČANSKÉ PORADENSKÉ STŘEDISKO, o. p. s. *O dobrovolnictví*. [online]. 2015, Poslední aktualizace nevedena. [cit. 2015-03-22]. Dostupné na WWW: <http://www.ops.cz/dobrovolnictvi>.
2. DI LORENZO, M. *Matka Tereza – zář lásky*. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. 152 s. ISBN: 978-80-7192-956-7.
3. TOŠNER, J. *Dobrovolnictví a ošetrovatelská péče. Ošetrovatelská péče*. Roč. 2011, č. 5, s. 30. ISSN 1213-2330.
4. TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O.: *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vydání. Praha, Portál, s. r. o., 2006. 152 s., ISVB 80-7367-178-6.
5. FRIČ, P., VÁVRA, M.: *Tři tváře komunitního dobrovolnictví*. 1. Vydání. Praha, Agnes o. s., Hestia., 2012. 138 s., ISBN 978-80-903696-9-6.
6. MLADIINFO ČESKÁ REPUBLIKA. *Co to je dobrovolnictví*. [online]. 2015, © 2011 [cit. 2015-03-22]. Dostupné na WWW: <http://www.mladiinfo.cz/dobrovolnictvi>.
7. HESTIA o. s. *Dokumenty ke stažení*. [online]. 2015, 11. 4. 2012 [cit. 2015-03-22]. Dostupné na WWW: <http://www.hest.cz/cdn/public/001140.pdf>.
8. DOBROVOLNIK.CZ. *Oblasti dobrovolnictví* [online]. 2015, © 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné na WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/>.
9. III. PATRO. *Nejčastější oblasti dobrovolnictví* [online]. 2015, Poslední aktualizace nevedena. [cit. 2015-03-22]. Dostupné na WWW: <http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=45>.

10. DOBROVOLNIK.CZ. *Historie dobrovolnictví* [online]. 2015, Poslední aktualizace 1. 12. 2010 [cit. 2015-03-22]. Dostupné na WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/informace/historie-dobrovolnictvi/>.
11. CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. Oblastní charita Žďár nad Sázavou. *Strípky z historie dobrovolnictví v naší zemi od 19. století* [online]. 2015, Poslední aktualizace nevedena [cit. 2015-03-22]. Dostupné na WWW: <http://www.kambala.zdarsko.cz/historie.htm>.
12. KAVAN, Š., DOSTÁL, J. a kol. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech v podmínkách Jihočeského kraje*. 1. vydání. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. ISBN: 978-80-87472-41-5.
13. ČESKO. Zákon č. 198/2002 Sb. ze dne 23. dubna 2014 o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné také z [www: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273).
14. ŠANCE DĚTEM. *Dobrovolnictví a darování času* [online]. 2015, Poslední aktualizace 27. 2. 2014 [cit. 2015-04-03]. Dostupné na WWW: <http://www.sancedetem.cz/cs/chci-pomoci/dobrovolnictvi-a-darovani-casu.shtml>.
15. KOSINA, K. a kol. *Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky*. Praha: AGNES, 2003. ISBN 80-902633-X-7.
16. SOZANSKÁ, O., TOŠNER, J. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006. 149 s. ISBN 80-7367-178-6.
17. ŠORMOVÁ, L. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 24 s. ISBN 80-86991-68-7.

18. BŘÍZOVÁ, Bohdana. *Dobrovolnictví – studijní opora* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2007. 51 s. [cit. 2015-04-04] Dostupné z: <http://www.zsf.jcu.cz/struktura/katedry/pore/czv/studijni.../dobrovolnictvi>.
19. HYNEK, J. *Motivace k dobrovolnictví*. Praha, 2005. Závěrečná práce posluchače kurzu Manažeri – kurz efektivního řízení. Asociace manažeru absolventu [online]. [cit. 2015-04-04]. Dostupné na WWW: <http://www.amanno.org/doc/zp05/Hynek.pdf>.
20. BARTOŠOVÁ, B., Na co se hodí a nehodí dobrovolníci. In *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskový sektor* [online]. Praha: Hestia – Národní dobrovolnické centrum, 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné na WWW: <http://www.hest.cz./pruvodce.html>.
21. STUDIUM PSYCHOLOGIE. *Motivace* [online]. 2015. © 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/obecna-psychologie/12-motivace-deleni-motivu.html>.
22. HOSPIC JORDÁN. *Proč se stát dobrovolníkem* [online]. 2015. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.hospicjordan.cz/cz/dobrovolnictvi-dobrovolnictvi>.
23. FRIC, P., POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzory a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. 263 s. ISBN 978-80-903696-8-9.
24. DOBROVOLNICTVÍ U NÁS A VE SVĚTĚ. *Dobrovolnictví obecně* [online]. 2015. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: http://www.dvorek.eu/dwn/1720/14463cs_CZ_volunteers.pdf.

25. ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA. *Ústav zdravotně sociální práce* [online]. 2015. © 2013 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.zsf.jcu.cz/cs/ustav-zdravotne-socialni-prace>.
26. ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA. *Univerzitní centrum pro seniory PATUP* [online]. 2015. © 2013 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: http://www.zsf.jcu.cz/cs/kos/copy_of_import/centra_projekty/univ_centrum_patup.
27. ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA. *Dobrovolnický program v Nemocnici České Budějovice, a.s.* [online]. 2015. © 2013 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: http://www.zsf.jcu.cz/cs/kos/copy_of_import/centra_projekty/dobrovolnici_nemocnice.
28. ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA. *Program Pět P v Českých Budějovicích* [online]. 2015. © 2013 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: http://www.zsf.jcu.cz/cs/katedra/katedra-socialni-prace/import/k-odstraneni/dobrovol_prog/5p.html.
29. KONTAKT bB. *Plavecká akademie bez bariér. Sociální služba* [online]. 2015. Poslední aktualizace nevedena. [cit. 2015-04-10]. Dostupné na z: <http://www.kontaktbb.cz/index.php/component/content/article/331>.
30. ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. 3. 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13640/108_2006_2015.pdf.
31. ADRA. *Dobrovolnictví* [online]. 2015. © 2014 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.adra.cz/dobrovolnictvi>.

32. HESTIA. *Legislativa dobrovolnictví - výňatky ze zákona o dobrovolné službě* [online]. 2015. Poslední aktualizace nevedena [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.hestia.cz/cs-CZ/pro-organizace/legislativa-dobrovolnictvi>.
33. ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA. *Canisterapie* [online]. 2015. © 2013 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: http://www.zsf.jcu.cz/cs/katedra/katedra-socialni-prace/import/k-odstraneni/dobrovol_prog/canisterapie/www_canis/web_canis05.htm.
34. UMÍRÁNÍ.CZ. *Sociální pracovník jako koordinátor dobrovolníků* [online]. 2015. © 2015 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.umirani.cz/socialni-pracovnik-jako-koordinator-dobrovolniku.html>.
35. SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE-DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE. *Dobrovolníci a praktikanti* [online]. 2015, © 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné na WWW: <http://www.sasmcb.cz/cinnost-strediska/dobrovolnici-a-praktikanti/>.
36. ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ, Oblastní spolek České Budějovice. *Výuka první pomoci* [online]. 2015, Poslední aktualizace nevedena [cit. 2015-04-19]. Dostupné na WWW: <http://www.cckcb.cz/vyuka-prvni-pomoci-deti-a-mladeze>.
37. SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE-DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE. *Rodiny s dětmi v našem sousedství* [online]. 2015, © 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné na WWW: <http://www.sasmcb.cz/financovani-a-projekty/aktualni-projekty/rodiny-s-detmi-v-nasem-sousedstvi/>.
38. ADRA. *Pět P* [online]. 2015, © 2014 [cit. 2015-04-25]. Dostupné na WWW: <http://www.adra.cz/dobrovolnictvi/ceske-budejovice/pet-p>.

7 PŘÍLOHY

Příloha 1 - Dohoda o spolupráci na programech a aktivitách SaSM – DDM ČB

Příloha 2 - Smlouva o dobrovolné činnosti Kontakt bB

Příloha 3 - Smlouva o výkony dlouhodobé dobrovolnické služby v programu Pět P

Příloha 4 - Cena pro dobrovolníky roku Křesadlo

Příloha 1 - Dohoda o spolupráci na programech a aktivitách SaSM – DDM ČB

**Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže
České Budějovice**

Dohoda o spolupráci na programech a aktivitách SaSM – DDM ČB

uzavřená mezi smluvními stranami podle § 1746, odst. 2., zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (dále jen dohoda)

Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže České Budějovice

Emy Destinové 1, České Budějovice 370 05

Zastoupené : Ing. Tomášem Rádlem, ředitelem Střediska

(dále jen Středisko)

a

Jméno a příjmení:

Rodné číslo:

Trvalé bydliště:

(dále jen dobrovolník)

I.

Předmět dohody

1. Předmětem dohody je závazek Střediska umožnit dobrovolníkovi za níže stanovených podmínek podílet se na činnosti Střediska na straně jedné a závazek dobrovolníka vykonávat dobrovolnickou činnost svědomitě, pečlivě a bez nároku na odměnu na straně druhé.
2. Salesiánské středisko mládeže - dům dětí a mládeže České Budějovice je školskou právnickou osobou. Jeho posláním je přispívat prostřednictvím preventivního výchovného systému Dona Boska, volnočasových aktivit a sociální práce k celostnímu rozvoji dětí a mládeže. Naplnění tohoto poslání chce Středisko dosáhnout upevněním hodnotové orientace založené na kulturních, občanských a

křesťanských principech, a to prostřednictvím těchto programů a návazných aktivit:

- otevřené kluby
- zájmové kroužky
- táborová a pobytová činnost
- příležitostná činnost

II.

Podmínky dobrovolnické činnosti

1. Dobrovolník se bude podílet na pravidelné, nepravidelné nebo příležitostné činnosti Střediska ve školním roce 2013/2014.
2. Místem výkonu dobrovolnické služby jsou České Budějovice, Kvilda a Hranice u Nových Hradů, případně jiné místo dle místa konání příslušné činnosti.
3. Při vícedenních akcích je dobrovolníkovi zajištěno ubytování a stravování.
4. Dobrovolník se zapojí do jednoho nebo více z výše uvedených programů Střediska, kde bude vykonávat svou činnost v souladu s pokyny vedoucích pracovníků, vnitřními předpisy organizace, metodikami a manuály příslušných programů, v časovém rozsahu daném charakterem příslušného programu. Dobrovolník má možnost zapojit se také do technického zajištění a zabezpečení programů.
5. Dobrovolník se zavazuje každoročně se účastnit vstupního školení pořádaného Střediskem. Středisko se zavazuje seznámit dobrovolníka s jeho právy a povinnostmi a poskytnout mu všechny informace potřebné k výkonu dobrovolnické služby včetně školení BOZP, PO a PP.
6. V rámci své činnosti v daném čase se dobrovolník zodpovědně věnuje svěřeným účastníkům.
7. Středisko se zavazuje pojistit dobrovolníka pro případ jeho úrazu a také pro případ jeho odpovědnosti za škodu způsobenou jiné osobě při výkonu dobrovolné činnosti (dlouhodobé pojištění). V případě krátkodobých akcí je uzavřena zvláštní pojistka kryjící pojištění odpovědnosti dobrovolníka za škodu a jeho úrazové pojištění (krátkodobé pojištění).
8. Dobrovolník dává svým podpisem souhlas s využitím svého rodného čísla v souvislosti s pojištěním své osoby u pojišťovny HVP a.s..
9. Dlouhodobé pojištění je platné od nejbližšího termínu aktualizace seznamu pojištěnců. Termíny aktualizace probíhají k 1. 3., 1. 5., 1. 7., 1. 9., 1. 11. běžného roku. V případě, že dobrovolník nastoupí v mezidobí, je mu nejprve uzavřeno krátkodobé pojištění.
10. Je vhodné, aby se dobrovolník každoročně zúčastnil minimálně jednoho vzdělávacího programu.
11. Dobrovolník má možnost získat potvrzení o absolvování dobrovolnictví za těchto podmínek :
  - po celou dobu činnosti řádně splňuje všechny podmínky dobrovolnické činnosti
  - minimálně jednou ročně absolvuje intervizní setkání s koordinátorem dobrovolníků

III.

Závěrečná ustanovení

1. Dohoda se uzavírá na dobu školního roku 2013/2014, tj. od 1. 9. 2013 do 31. 8. 2014, a vstupuje v platnost v den, kdy je podepsána oběma stranami. Platnost dohody končí dnem 31. 8. 2014.
2. Dohodu může v průběhu školního roku vypovědět kterákoliv ze smluvních stran. Platnost dohody se v takovém případě ideálně ruší Dohodou o ukončení spolupráce na aktivitách SaSM – DDM ČB, kterou musí podepsat obě smluvní strany. Obě strany jsou povinny oznámit svůj úmysl ukončit spolupráci nejméně s měsíčním předstihem.
3. Tato dohoda je vyhotovena ve dvou stejnopisech, přičemž každá smluvní strana obdrží po jednom výtisku.
4. Součástí dohody je čestné prohlášení dobrovolníka.
5. Dobrovolníci mladší 18 let mohou tuto dohodu uzavřít pouze s písemným, úředně ověřeným souhlasem jejich zákonného zástupce nebo se souhlasem jejich zákonného zástupce podepsaným na Středisku před svědkem. Bez tohoto souhlasu je dohoda neplatná.
6. Středisko si vyhrazuje právo vyžádat před uzavřením dohody od dobrovolníka potvrzení o zdravotním stavu (ne starší než 3 měsíce) a výpis z evidence rejstříku trestů (ne starší než 3 měsíce).
7. Tato dohoda může být měněna či rozšiřována jen písemnými dodatky podepsanými oběma smluvními stranami.
8. Smluvní strany prohlašují, že se s obsahem této dohody seznámily a že je tato dohoda projevem jejich svobodné a vážné vůle prosté omylu, což níže stvrzují svým podpisem.

V Českých Budějovicích

V Českých Budějovicích

Dne :

Dne:

.....

Program rozvoje dobrovolnictví je realizován ve spolupráci s
HESTIA - Národním dobrovolnickým centrem.

**NÁRODNÍ
DOBROVOLNICKÉ
CENTRUM**

Příloha 2 - Smlouva o dobrovolné činnosti Kontakt bB

Organizace: KONTAKT bB
Úsek: Personalistika
Část úseku: Dobrovolnictví
Věc: Smlouva

Smlouva o dobrovolné činnosti

**KONTAKT bB - občanské sdružení pro studium, rehabilitaci a sport bez bariér
se sídlem v Strahov blok 1 - Vaníčkova 7, 169 00 Praha 6**

(dále jen sdružení)

Zastoupená:

a

dobrovolník

Jméno a příjmení _____

Datum narození, OP _____

Bydliště, telefon _____

e-mailová adresa _____

Škola, zaměstnání _____

(dále jen dobrovolník)

Čl. I

Účel smlouvy:

- 1) Účelem smlouvy je úprava základních práv a povinností obou smluvních stran v rámci výkonu dobrovolné činnosti dobrovolníka
- 2) Tato smlouva je uzavřena podle občanského zákoníku. Nestanoví-li tato dohoda jinak, řídí se právními vztahy z něho vyplývajícími.

Čl. II

Ustanovení týkající se dobrovolníka

- 1) Předmětem činnosti dobrovolníka je pomoc při zajištění hlavní činnosti dle Stanov sdružení např. celoroční výuky plavání ve střediscích, týdenních pobytových akcí,

jednodenních akcí, plaveckých závodů a jiných jednorázových akcí, dále jen hlavní činnost sdružení. Jedná se např. o zjištění osobní asistence, instruktorské práce při vedení výuky plavání a další aktivity spojené s realizací hlavní činnosti sdružení.

- 2) Dobrovolník souhlasí s tím, že dobrovolnou činnost vykonává bez nároku na finanční odměnu
- 3) Dobrovolník má nárok na úhradu nákladů vzniklých v souvislosti s výkonem dobrovolné činnosti pouze tehdy, pokud sdružení oznámí možnost jejich proplacení, pokud dobrovolník jejich vynaložení předem oznámí a pokud jejich úhradu odsouhlasí odpovědná osoba dle oblasti a druhu činnosti, např. statutární orgán, člen vedení sdružení, vedoucí střediska, vedoucí příslušné akce, dále jen odpovědná osoba. Účetní doklady (např. cestovní příkazy), dodá nejpozději do 1 týdne po skončení akce. Pozdější dodání dokladů nebude akceptováno.
- 4) Čas výkonu, dále jen harmonogram činnosti dobrovolné činnosti stanovuje příslušná odpovědná osoba viz výše
- 5) Kontaktní osobou pro dobrovolníka je odpovědná osoba
- 6) Místem výkonu činnosti dobrovolníka jsou místa realizace hlavní činnosti sdružení stanovená odpovědnou osobou (např. bazény kde probíhá celoroční výuka plavání, místa konání pobytových akcí, závodů apod.).
- 7) Dobrovolník byl poučen o svých právech a povinnostech v rámci výkonu dobrovolné činnosti. Jedná se zejména o dodržování provozního řádu místního sportovního nebo ubytovacího areálu, dále bezpečnosti práce a požární ochrany (BOZP a PO).
- 8) Dobrovolník souhlasí s tím, že se hlavní činnosti sdružení účastní na vlastní odpovědnost. Ve funkci osobního asistenta nebo instruktora plavání v maximální možné míře dbá na ochranu a bezpečnost jemu svěřeného klienta a plně respektuje pokyny odpovědné osoby.
- 9) Dobrovolník je povinen účastnit se hlavní činnosti sdružení dle stanoveného harmonogramu činnosti.
- 10) Dobrovolník je povinen se z veškerého programu omluvit, pokud se na něj nemůže dostavit. Kompetentní osobou pro přijetí omluvy je odpovědná osoba.
- 11) Dobrovolník souhlasí se zásadami mlčenlivosti, které jsou součástí této smlouvy a stvrzuje je svým podpisem.
- 12) Dobrovolník se zavazuje informace získané v rámci své dobrovolné činnosti využívat mimo sdružení pouze s písemným souhlasem statutárního orgánu sdružení. Uplatnění informací získaných při dobrovolné činnosti ve sdružení (např. vedení výuky plavání, realizace pobytových akcí, plaveckých závodů apod.) v jiných organizacích je předmětem jednání mezi sdružením a jinou organizací a dobrovolník se zavazuje takové jednání v jiné organizaci iniciovat. Dobrovolník se zavazuje oznámit v přiměřené lhůtě odpovědnému pracovníkovi sdružení svůj záměr zpracovat témata týkající se sdružení ve své diplomové, bakalářské, závěrečné, absolventské, seminární apod. , dále jen školní práci. Dobrovolník se zavazuje zpracovávat školní práci výhradně se souhlasem odpovědného pracovníka sdružení a předsedy sdružení. Sdružení má právo odmítnout spolupráci na školní práci pokud dobrovolník neoznámí v přiměřené lhůtě svůj záměr, nebo nedojde ke konkretizaci tématu práce v přiměřené lhůtě tak aby se sdružení mohlo odpovídajícím způsobem podílet na odpovídajícím tvaru školní práce, nebo z důvodů časové tísně způsobené kumulací hlavní činnosti.
- 13) Dobrovolník zodpovídá za svoje osobní vlastnictví.
- 14) Dobrovolník se zavazuje používat veškeré materiální pomůcky sdružení (plavecké, rehabilitační apod.) šetrně a chránit je před poškozením.
- 15) V souladu se Zákonem o ochraně osobních údajů 101/2000 Sb. se dobrovolník zavazuje použít případné fotografie, pořízené v rámci hlavní činnosti sdružení, pouze pro vlastní potřebu. Pokud je bude chtít kdekoliv zveřejnit nebo publikovat, může tak učinit pouze s písemným svolením odpovědného pracovníka a pouze s označením akce a sdružení. Závazek se vztahuje rovněž na prezentování fotografií v rámci sociálních sítí (např. Facebook, atp.).

- 16) Dobrovolník odpovídá organizaci za škodu, kterou mu způsobil svým zaviněním. V případě, že dobrovolník nemůže být ze zákona plně odpovědný za způsobenou škodu, např. vzhledem k věku, je zpsůbná škoda řešena v intencích příslušných zákonů. Byla-li škoda způsobena také zaviněním sdružení a dobrovolníka, nese sdružení a dobrovolník škodu poměrně.
- 17) Dobrovolník se zavazuje neprodleně odpovědnému pracovníkovi oznámit změnu svých kontaktních adresa a telefonu.

Čl. III

Ustanovení týkající se sdružení

- 1) Sdružení poskytne nezbytné materiální prostředky k výkonu sjednané činnosti.
- 2) Sdružení neodpovídá za poškození či ztrátu osobního vlastnictví dobrovolníka.
- 3) Sdružení se zavazuje zajistit každému dobrovolníkovi školící program v dohodnutém rozsahu a formě.
- 4) Sdružení po dobu vykonávání dobrovolné činnosti zajišťuje pojištění za odpovědnost z činnosti sdružení u pojišťovny Kooperativa pojišťovna, a.s.
- 5) Sdružení je povinno seznámit každého dobrovolníka s jeho právy a povinnostmi, které s výkonem dobrovolné činnosti souvisejí.
- 6) Odpovědná osoba dobrovolníkovi zadává úkoly, jejich rozsah a výsledky jeho činnosti od něj přijímá.

Čl. IV

Společná ustanovení

- 1) Tato smlouva je vyhotovena ve dvou exemplářích, každá smluvní strana obdrží jedno vyhotovení.
- 2) Smlouva se uzavírá na dobu určitou a to na období příslušného školního roku a letních prázdnin, tedy vždy na období od 1. 9. příslušného kalendářního roku do 31. 8. následujícího kalendářního roku. Rozhodným datem pro vznik smluvního závazku je datum podpisu smlouvy.
- 3) Smlouva může být ukončena
  - a) uplynutím sjednané doby
  - b) písemnou výpovědí dobrovolníka (výpovědní lhůta je 14 dní a výpověď lze podat bez udání důvodu)
  - c) dohodou obou smluvních stran
  - d) vypovězením smlouvy sdružením při nedodržení smluvních podmínek a zásad mlčenlivosti (viz příloha) ze strany dobrovolníka
- 4) Případné změny smlouvy jsou možné po projednání a souhlasu obou zúčastněných stran formou dodatků smlouvy.

V..... dne..... Za sdružení _____

Dobrovolník (zákonný zástupce) _____

Příloha: Mlčenlivost

MLČENLIVOST (součást smlouvy o dobrovolné činnosti)

Dobrovolník

Datum narození

se zavazuje:

- 1) Zachovávat úplnou mlčenlivost o všech informacích, se kterými přijde během své dobrovolnické činnosti do styku. Jde především o všechny informace týkající se všech osob zapojených do hlavní činnosti sdružení např. plavců s tělesným postižením, jejich rodinných příslušníků, pracovníků sdružení, ostatních dobrovolníků apod., jejich osobních údajů, zdravotního stavu, majetkových poměrů apod..
- 2) Neposkytovat sdělovacím prostředkům žádné informace o organizaci bez dohody s odpovědnou osobou sdružení, s výjimkou obecných informací o vizi, poslání a cílech sdružení. V případě zájmu média odkázat na odpovědnou osobu sdružení.
- 3) Chránit veškerou dokumentaci sdružení před zneužitím.

bere na vědomí:

- 1) Že je touto mlčenlivostí vázán vůči všem dalším organizacím a osobám. Výjimku tvoří situace, kdy je každému občanu uložena ze zákona oznamovací povinnost. V takovém případě je doporučena konzultace se statutárními zástupci sdružení a výkonným ředitelem sdružení.
- 2) Že mlčenlivost nezaniká ukončením smlouvy o dobrovolné činnosti, ani ukončením výkonu dobrovolné činnosti samotné.
- 3) Že pouze statutární zástupce nebo výkonný ředitel může rozhodnout o tom, která z informací může být uvolněna a komu poskytnuta, a že vždy je třeba dbát zvýšené ochrany klientů – používat pouze statistické údaje, bez osobních dat atd.
- 4) Že porušení výše uvedených zásad je porušením smlouvy a je důvodem k ukončení smlouvy. Vzniklou škodu může sdružení na dobrovolníkovi vymáhat dle příslušných zákonů.

Ve..... dne.....

Podpis dobrovolníka.....

Příloha 3 – Smlouva o výkony dlouhodobé dobrovolnické služby v programu Pět P

Smlouva o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby v programu Pět P (uzavřená dle § 5 zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů)

uzavřená mezi smluvními stranami

Občanské sdružení ADRA
Klíkatá 90c, 158 00, Praha 5 – Jinonice
IČO: 61388122, DIČ: 005 - 61388122
zastoupená: Janem Bártou – výkonným ředitelem

Kontaktní údaje:
Dobrovolnické centrum ADRA
F. Šrámka 34, 370 01 České Budějovice
www.dccb.cz, tel.: 776 301 201, e-mail: dccb@adra.cz
kontaktní osoba: Jitka Chánová
(dále jen „DC ADRA České Budějovice“)

a

Dobrovolník (jméno a příjmení): .....
trvale bytem: .....
rodné číslo: .....
Adresa pro doručování: .....
tel. číslo: ..... e-mail: .....
(dále jen „dobrovolník“)

Článek I. Předmět smlouvy

- 1) Předmětem smlouvy je závazek DC ADRA České Budějovice umožnit dobrovolníkovi za níže stanovených podmínek výkon dobrovolnické služby pro potřebu programu Pět P na straně jedné a závazek dobrovolníka vykonávat dobrovolnickou službu svědomitě, pečlivě a bez nároku na odměnu na straně druhé.

Článek II. Účel smlouvy

- 1) Účelem této smlouvy je úprava základních práv a povinností smluvních stran v rámci spolupráce na programu Pět P. Program Pět P je sociálně preventivní program zaměřený na: Přátelství, Podporu, Prevenci, Péči a Pomoc všem dětem, kterým může prospět hodnotný vztah s další dospělou osobou.
- 2) V rámci programu Pět P pracuje vyškolený dospělý dobrovolník vždy individuálně s jedním dítětem, a to v rámci Českých Budějovic a nejbližšího okolí. Scházejí se každý týden a náplň schůzek záleží především na nich – co obě strany připraví, co je pro dítě přínosem (sport, výstavy, návštěvy kina, povídání si ...). Dlouhodobý mentoringový vztah dobrovolníka s dítětem přispívá k sociálně kognitivnímu rozvoji dítěte a pomáhá v jeho začlenění či znovuzачlenění do společnosti.
- 3) Role dobrovolníka v životě dítěte je podpůrná – není a v žádném případě nechce být náhradou role rodičovské. DC ADRA České Budějovice a program Pět P jsou pouze zprostředkovateli a koordinátory občanskoprávního vztahu a nevstupují do odpovědnosti zákonných zástupců dítěte.
- 4) Program odborně garantuje a realizuje ve spolupráci s regionálními centry Asociace Pět P v ČR (www.petp.cz).

Článek III.
Podmínky pro účast v dobrovolnické službě

- 1) Dobrovolník bude vykonávat dobrovolnickou službu od .....
- 2) Místem výkonu dobrovolnické služby je: České Budějovice a nejbližší okolí.
- 3) Dobrovolník bude pověřen následujícími činnostmi: individuální práce s vybraným dítětem, účast na supervizních setkáních, účast na společných akcích programu (odpoledne, víkendové pobyty atd.).
- 4) Dobrovolník nebude po dobu výkonu dobrovolnické činnosti ubytován, s výjimkou ubytování na víkendových pobytech. Ubytování v tomto případě zajišťuje a hradí DC ADRA České Budějovice.
- 5) Dobrovolníkovi nebude po dobu výkonu dobrovolnické činnosti poskytnuto stravování, s výjimkou výcviku dobrovolníků a víkendových pobytů. Stravování v tomto případě zajišťuje a hradí DC ADRA České Budějovice.
- 6) Dobrovolník se zavazuje k účasti na výcviku dobrovolníků organizovaném DC ADRA České Budějovice. Součástí výcviku je také příprava dobrovolníka na možná rizika spojená s výkonem dobrovolnické služby, která by mohla ohrozit jeho život nebo zdraví.
- 7) Dobrovolník se zavazuje vrátit poměrnou část výdajů vynaložených DC ADRA České Budějovice pro případ ukončení výkonu dobrovolnické služby z jeho strany z jiných než zřetele hodných důvodů.
- 8) Smluvní strany se dohodly v následujících otázkách takto:
  - výdaje spojené s nezbytnou přípravou k účasti dobrovolníka na programu Pět P (tzn. s výcvikem) hradí DC ADRA České Budějovice,
  - kapesné ke krytí běžných výdajů na místě působení nebude poskytováno,
  - dobrovolníkovi vzhledem k charakteru jeho činnosti nebudou poskytnuty pracovní pomůcky, ani osobní ochranné pracovní prostředky,
  - rozsah zapojení dobrovolníka: schůzka s dítětem - cca 2-3 hodiny týdně (v případě zvýšení rozsahu zapojení je třeba předem oznámení zákonnému zástupci a koordinátorovi programu), účast na supervizi – 2h každých 6 – 8 týdnů, účast na společných akcích programu – dle možností dobrovolníka,
  - rozsah doby odpočinku a dovolené se vzhledem k charakteru činnosti dobrovolníka nevymezuje,
  - důvody, za kterých lze výkon dobrovolnické činnosti předčasně ukončit: důležité osobní či zdravotní důvody na straně dobrovolníka, podstatná změna podmínek výkonu dobrovolnické služby, vzájemná dohoda mezi dobrovolníkem a DC ADRA České Budějovice a organizační důvody na straně organizace.
- 9) Souhlasím, že DC ADRA České Budějovice může použít fotografie a videozáznamy, na nichž jsem zachycen, pořízené v rámci programu Pět P, pro všeobecnou prezentaci programu Pět P (www.stránky, propagační letáky, výroční zprávy, média – TV, facebook apod.), a to i po skončení této dohody. DC ADRA České Budějovice uvede pouze mé křestní jméno.

ANO   NE

Článek IV.
Závazky dobrovolníka

- 1) Dobrovolník se zavazuje účastnit se výcviku dobrovolníků organizovaném DC ADRA České Budějovice a podrobit se psychologickému vyšetření v rozsahu nezbytném pro účast na programu.
- 2) Dobrovolník se zavazuje, že přinese na první supervizní setkání po výcviku dobrovolníků výpis z rejstříku trestů (ne starší tří měsíce) a doklad o nejvyšším vzdělání, popř. potvrzení o studiu.
- 3) Dobrovolník, který se již podrobil výcviku a zatím mu nebylo svěřeno žádné dítě, je povinen účastnit se supervizních setkání a aktivně se zajímat o chod programu Pět P. Dále má právo účastnit se všech společných akcí dvojic programu Pět P (večery, víkendy, tábor).
- 4) Dobrovolník se zavazuje pravidelně jednou týdně 2-3 hodiny individuálně pracovat s dítětem, které si vybral ve spolupráci s koordinátorem programu Pět P, a to nejméně po dobu 12 měsíců.
- 5) Dobrovolník se zavazuje plánovat a realizovat finančně nenáročné aktivity, o nichž je povinen informovat zákonného zástupce dítěte v době přiměřené před jejich realizací. Aktivity, které by svou

---

časovou nebo finanční náročností vybočovaly z obvyklých činností (např. delší výlety, akce výrazněji převyšující běžnou výši kapesného dítěte), předem konzultuje se zákonným zástupcem dítěte a realizuje je jen s předchozím souhlasem zákonného zástupce. Při jejich provádění bude respektovat výslovná přání a omezení, která vyžaduje zákonný zástupce.

- 6) Dobrovolník se zavazuje v rámci kontaktu s dítětem jednat v souladu se zásadami stanovenými v č. II. této dohody. Zároveň bere na vědomí, že jedním ze zásadních cílů jeho podpůrné role v životě dítěte je umožnit mu plný osobnostní rozvoj a učít je toleranci, aniž by jej soustavně ovlivňoval vlastním filosofickým nebo náboženským přesvědčením, či se snažil pro něj dítě získat. V tomto ohledu bude dobrovolník plně respektovat přání a přesvědčení zákonného zástupce dítěte.
- 7) Dobrovolník se zavazuje nejméně 4 x za dobu letních prázdnin kontaktovat svěřené dítě, a to formou telefonickou, elektronickou nebo písemnou, aby nedošlo k narušení jejich vzájemného vztahu. Dobrovolník je povinen bez zbytečného odkladu po skončení letních prázdnin vstoupit se svěřeným dítětem do bližšího kontaktu a začít realizovat aktivity uvedené v čl.IV. odst.4 a 5 této smlouvy.
- 8) Dobrovolník se zavazuje navštěvovat supervizní setkání dobrovolníků, při kterých odevzdá písemný záznam o kontaktu s dítětem. DC ADRA České Budějovice bude pořádat supervizní setkání v pravidelných intervalech v počtu cca 10 ročně, přičemž dobrovolník je povinen aktivně se účastnit minimálně 80% z celkového počtu. Pokud se supervizní schůzky nebude moci zúčastnit, svou neúčast neodkladně omluví a dle potřeby si dojedná individuální termín supervize.
- 9) Dobrovolník je oprávněn kontaktovat rodinu nebo školu dítěte v rozsahu přesahujícím rámec běžné domluvy o schůzce s dítětem nebo nezbytných provozních záležitostech jen po předchozí konzultaci s koordinátorem programu.
- 10) Dobrovolník po dobu schůzky s dítětem je povinen činit v přiměřené míře opatření k předcházení ohrožení nebo poškození jeho života, zdraví či majetku. Dobrovolník je povinen poskytnout dítěti v případě nutnosti první pomoc a zajistit poskytnutí odborného ošetření. Dobrovolník přebírá zodpovědnost za oznámení tohoto stavu zákonným zástupcům.
- 11) Pokud dobrovolník usoudí, že nemůže s vybraným dítětem dále spolupracovat, projedná tento postoj neodkladně s koordinátorem programu.
- 12) Závažnější problémy spojené se svým vztahem k vybranému dítěti bude vždy dobrovolník řešit prostřednictvím koordinátora a bude ho okamžitě informovat o jakýchkoliv nečekaných událostech při setkání s dítětem.
- 13) Dobrovolník se zavazuje zachovávat mlčenlivost o skutečnostech souvisejících s výkonem jeho dobrovolnické činnosti v rozsahu stanoveném příloze I. této smlouvy.
- 14) Dobrovolník souhlasí, aby DC ADRA České Budějovice zpracovávalo ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, jeho osobní údaje obsažené v této smlouvě nebo poskytnuté v souvislosti s ní, a to pro účel evidence osob zúčastněných na projektu. Některé osobní údaje (RČ, bydliště) budou poskytnuty Krajskému úřadu Jihočeského kraje v souvislosti se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, a dále smluvní pojišťovně, HVP a.s., v souvislosti s pojištěním dobrovolníků. DC ADRA České Budějovice je oprávněna osobní údaje zpracovávat po dobu účinnosti této smlouvy a následně k archivním účelům. DC ADRA České Budějovice je oprávněno sdělit tyto údaje v nezbytném rozsahu zákonnému zástupci svěřeného dítěte.

Článek V.

Závazky DC ADRA České Budějovice

- 1) DC ADRA České Budějovice se zavazuje zajistit na vlastní náklad výcvik dobrovolníků v rozsahu nezbytném k účasti na programu Pět P.
- 2) DC ADRA České Budějovice zajistí pojištění odpovědnosti za škodu na majetku nebo zdraví, kterou dobrovolník způsobí při výkonu dobrovolnické činnosti z nedbalosti sám, nebo mu bude při výkonu dobrovolnické služby způsobena.
- 3) DC ADRA České Budějovice se zavazuje pořádat pravidelná supervizní setkání s přihlédnutím k potřebám dobrovolníků zúčastněných na programu, oznámit jejich konání v době přiměřené před uskutečněním.
- 4) DC ADRA České Budějovice se zavazuje vytvářet optimální podmínky pro činnost se svěřeným

- dítětem, poskytne pomoc při řešení konkrétních situací, které mohou vzniknout při kontaktu a ve vztahu dobrovolníka s dítětem, případně které mohou tento vztah ohrozit.
- 5) Koordinátor bude kontaktovat dobrovolníka a informovat se o jeho vztahu s dítětem, a 1 x za 6 – 8 týdnů (většinou na supervizi), v případě potřeby i častěji.
  - 6) DC ADRA České Budějovice zajistí individuální konzultaci dobrovolníka s odborníkem – supervizorem v případě potřeby.
  - 7) Koordinátor programu je také oprávněn v dohodnutém rozsahu kontaktovat zákonného zástupce dítěte a informovat se o průběhu schůzek a vztahu s dítětem.
  - 8) DC ADRA České Budějovice bude podporovat komunikaci se zákonným zástupcem dítěte, dobrovolníkem, dítětem a se souhlasem zákonného zástupce i se zástupci dalších organizací, které mají dítě nebo rodinu v péči.
  - 9) Pokud dobrovolník usoudí, že nemůže s vybraným dítětem spolupracovat a dokáže o tom jednat, nabídne koordinátor dobrovolníkovi možnost setkávání s jiným dítětem.
  - 10) Pokud dobrovolník dodrží všechny výše uvedené podmínky dohody, obdrží na vlastní žádost osvědčení s počtem hodin strávených individuálním kontaktem s dítětem a dále o počtu hodin výcviku a supervize.

Článek VI. Závěrečná ustanovení

- 1) Tato smlouva nabývá platnosti a účinnosti dnem jejího podpisu smluvními stranami, je uzavírána na dobu 12 měsíců. Není-li do okamžiku skončení platnosti této smlouvy spolupráce písemně ukončena, mění se doba platnosti a účinnosti smlouvy na dobu neurčitou. Platnost smlouvy poté zaniká na základě dohody mezi dobrovolníkem a koordinátorem v případě, že se dobrovolník přestal scházet s mladším kamarádem a z programu odstupuje.
- 2) DC ADRA České Budějovice je oprávněno vypovědět smlouvu, jestliže dobrovolník:
  - neabsolvoval bez vážného důvodu a dostatečné omluvy povinný výcvik,
  - byl shledán na základě výsledků odborného psychologického vyšetření nezpůsobilým pro práci v rámci programu Pět P,
  - ztratil v průběhu platnosti této smlouvy způsobilost pro výkon dobrovolnické činnosti,
  - závažným způsobem nebo opakovaně přes upozornění porušuje povinnosti uvedené v čl. IV. odst. 2., 3. a 4 smlouvy.
  - jestliže bez vážného důvodu nenaplní stanovenou míru účasti na supervizních setkáních,
  - jestliže prokazatelně poruší povinnost mlčenlivosti.
- 3) Dobrovolník je oprávněn vypovědět smlouvu bez zbytečného odkladu po absolvování povinného výcviku, a to i bez udání důvodu.
- 4) Platnost dohody zaniká buď uplynutím doby, dále dohodou nebo výpovědí jedné ze smluvních stran. Výpovědní doba je 30 dní. Výpověď a dohoda musí být písemná.
- 5) V otázkách touto smlouvou výslovně neupravených se strany řídí příslušnými ustanoveními zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, popř. zákonem č. 40/1964 Sb. (občanský zákoník) v platném znění.
- 6) Tato smlouva je vyhotovena ve dvou exemplářích, přičemž každá smluvní strana obdrží po jednom.
- 7) Případné změny dohody jsou možné po projednání a souhlasu obou zúčastněných stran. Veškeré změny a dodatky k této smlouvě vyžadují písemnou formu.
- 8) Smluvní strany prohlašují, že tuto smlouvu uzavřely svobodně a vážně a na důkaz toho připojují vlastnoruční podpisy.

V .....

dne .....

.....
dobrovolník

.....
Jitka Chánová
vedoucí DC ADRA, České Budějovice

Příloha 4 - Cena pro dobrovolníky roku Křesadlo

Bez
o.s.

Záštitu nad předáváním cen převzali
hejtman Jihočeského kraje Mgr. Jiří Zimola
a starosta Strakonice Ing. Pavel Vondrys

Pořadatelé udělují cenu

Křesadlo

cenu pro dobrovolníky roku 2009

panu

Janu Samcovi

za dobrovolnictví v Salesiánském
středisku mládeže

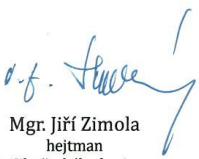
Držitelé cen Křesadlo
jsou obyčejní lidé,
kteří dělají neobyčejné věci.

Křesadlo 2009 podpořily:

Jihočeský kraj, Město Strakonice
Měšťanský pivovar Strakonice
Gabriela Salvete, ČZ Gastro
Divadelní restaurace firma Staněk
Lodní servis Strakonice
Vinotéka Le Bouchon

Romana Kotrbatá
předsedkyně sdružení
INKANO Písek o.s.

Jitka Škrnová
místopředsedkyně správní rady
Komunitní nadace
Blanicko - Otavské

Mgr. Jiří Zimola
hejtman
Jihočeského kraje

Ing. Pavel Vondrys
starosta Strakonice

Mgr. Michal Novotný
předseda sdružení BEZ o.s.